

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-20 30 00
www.hkr.se

EXAMENSARBETE

Våren 2011

Lärarytbildningen

Barn i koncentrationssvårigheter

- En studie av hur pedagoger resonerar kring
bemötandets betydelse.

Författare

Sandra Lindelöf
Diana Rosenqvist

Handledare

Ann-Elise Persson

www.hkr.se

Barn i koncentrationssvårigheter – En studie av hur pedagoger resonerar kring bemötandets betydelse.

Abstract

En studie som är baserad på intervjuer med pedagoger inom förskola och skola. Syftet med studien är att undersöka pedagogers resonemang kring bemötandets betydelse av barn i koncentrationssvårigheter inom förskola/skola. Studien har sin teoretiska förankring i det sociokulturella perspektivet. I studien lyfts tecken på koncentration och koncentrationssvårigheter, pedagogers bemötande, miljö och definitionen på diagnos fram. Det empiriska materialet består av intervjuer med nio pedagoger i olika yrkesgrupper. Vår slutsats är att pedagoger kan bemöta barnen på många olika sätt men att tiden oftast inte räcker till, vilket gör det svårt att bemöta varje barn utifrån deras individuella behov. Planeringen av miljön, pedagogiska metoder och förhållningssätt är viktiga aspekter som kan påverka barns koncentration, utveckling och lärande. I Lpfö 98, reviderad 2010, står det att planeringen av verksamheten ska grundas i att utmana och utveckla barns lärande och utveckling. Precis som i studiens slutsats så lyfter Lpfö 98, att miljön är en viktig aspekt som kan påverka lärandet, både positivt eller negativt, beroende på hur miljön är utformad.

Ämnesord: Barn i koncentrationssvårigheter, Bemötande, Diagnos, Miljö, Pedagoger

Innehåll

Förord.....	5
1 INLEDNING.....	6
1.1 Bakgrund.....	7
1.2 Syfte och problemformulering.....	8
1.3 Studiens avgränsning.....	8
2 LITTERATURGENOMGÅNG.....	10
2.1 Koncentration.....	10
2.2 Koncentrationssvårighet.....	10
2.2.1 Primära koncentrationssvårigheter.....	12
2.2.2 Sekundära koncentrationssvårigheter.....	12
2.2.3 Situationsbundna koncentrationssvårigheter.....	13
2.3 Historiken kring barn i koncentrationssvårigheter.....	13
2.4 Problem i kombination med primära koncentrationssvårigheter.....	15
2.4.1 Motoriska svårigheter.....	15
2.4.2 Uppmärksamhetsstörning.....	16
2.4.3 Impulsivitet.....	17
2.4.4 Förstå och följa instruktioner och regler.....	17
2.5 Normalitet eller avvikelse.....	18
2.6 Diagnoser.....	18
2.6.1 För eller emot diagnos.....	19
2.7 Bakomliggande faktorer till koncentrationssvårigheter.....	19
2.7.1 Bemötandet.....	20
2.7.2 Pedagogens förhållningssätt.....	21
2.7.3 Miljön och uppväxtmiljöns betydelse.....	22
2.7.4 Samhällets ökade informationskällor.....	23
2.8 Pedagogiska metoder.....	24
2.9 Uppsatsens teoretiska grund.....	25
3 METOD.....	26
3.1 Val av metod.....	26
3.2 Undersökningsgrupp.....	26
3.3 Etiska aspekter.....	27
3.4 Genomförande.....	27
3.5 Bearbetning.....	28
3.6 Studiens tillförlitlighet.....	29
4 Resultat och analys.....	30
4.1 Pedagogernas resonemang kring koncentration.....	30
Analys.....	30
4.2 Pedagogernas resonemang kring koncentrationssvårigheter.....	31
Analys.....	31
4.3 Vad utmärker barns koncentrationssvårigheter enligt pedagogerna.....	32
Analys.....	33
4.4 Pedagogernas resonemang kring diagnosers för- och nackdelar.....	33
Analys.....	34
4.5 Pedagogernas resonemang kring att bemöta barnen.....	35
Analys.....	36
4.6 Pedagogiska metoder.....	36
Analys.....	38

4.7 Pedagogernas förhållningssätt.....	38
Analys.....	39
5 DISKUSSION	40
5.1 Metoddiskussion.....	40
5.2 Resultatdiskussion.....	40
5.2.1 Koncentration och koncentrationssvårigheter	40
5.2.2 För- och nackdelar med diagnos	42
5.2.3 Pedagogiska metoder och förhållningssätt.....	42
5.2.4 Bemötandets betydelse av barn i koncentrationssvårigheter.....	44
5.3 Studiens tillämplighet.....	45
6 AVSLUTANDE KOMMENTARER.....	46
6.1 Slutsats	46
6.2 Förslag till vidare forskning	46
REFERENSLISTA.....	47
Bilaga 1	50
Bilaga 2	51

Förord

När vi reflekterar över processen i vår studie anser vi ha utvecklat vår kunskap inom bemötandet av barn i koncentrationssvårigheter. Vi menar att det är viktig kunskap, då vi snart är färdigutbildade förskollärare, och vill kunna bemöta varje individ utefter deras behov. Det har blivit en utveckling i såväl vår yrkesroll som i vår personliga utveckling.

Vi vill ge ett stort tack till våra respondenter som ställde upp på intervjuer, vilket gjorde det möjligt för oss att genomföra vår studie. Tack till vår handledare Ann-Elise Persson som stöttade oss igenom arbetet.

Vi vill även tacka våra familjer för det stöd och den uppmuntran de gett oss under denna tid, vilket har gjort det möjligt för oss att lägga allt fokus på vår studie.

Kristiansstad 2011-06-26

Sandra Lindelöf

Diana Rosenqvist

1 INLEDNING

Vi har valt att göra en studie inom området pedagogers bemötande i förhållande till barn i koncentrationssvårigheter. Orsaken till att vi skriver barn i koncentrationssvårigheter istället för barn med koncentrationssvårigheter, hänvisar vi till Palla (2009). Hon skriver att ”Benämningen i det relationella perspektivet är barn/elever i svårigheter, istället för barn/elever med svårigheter. Inom detta perspektiv kan pedagoger se barnets förutsättningar relationellt. Detta innebär en förståelse för att förändringar i ett barns omgivning kan påverka barnets utveckling.” (s. 20). Syftet med att vi valt att fördjupa oss inom detta ämne är för att vi som nyblivna förskollärare vill få en bredare kunskap, i hur vi ska bemöta varje individ på bästa möjliga sätt. Kadesjö (2007) menar att barn med koncentrationssvårigheter behöver stöd och hjälp av vuxna, som har en förståelse för dem. Författaren anser att det är viktigt att uppmärksamma barns svårigheter med koncentration. Barn som har omfattande och bestående svårigheter med koncentrationen, leder till en negativ påverkan av barns samspel med andra och deras utveckling. I likhet med Kadesjö (a.a.) så anser vi att förskolan och skolverksamheten har ett ansvar att skapa lärandesituationer, där barnen får utvecklas, utifrån sin egen förmåga. Det är viktigt att barnen får lyfta fram sina förmågor i de dagliga aktiviteterna. Vi frågar oss själva, får alla barn en möjlighet till att utvecklas vidare, utifrån sina egna förutsättningar? Har vi en skola för alla barn idag, där alla barn får den hjälp och stimulans de behöver? Fernell, Landgren, Flink, Svensson & Höglund (2011) skriver i en artikel från SvD, 2011-01-22, ”Idag har vi inte en skola för alla”. Jämfört tidsmässigt med andra länder så visar det sig att svenska elever resultat, har blivit sämre inom ämnet naturvetenskap och matematik. Det finns ett antal faktorer som påverkar det kan vara pedagogiska orsaker, så som att eleverna får arbeta mer självständigt och lärarna håller mindre lektioner. Det innebär att elever i koncentrationssvårigheter och elever som har svårt att läsa in teori inte gynnas av denna arbetsmetod. Eftersom barn i koncentrationssvårigheter har ökat, så anser vi att det är viktigt, att vi som pedagoger har kunskap om hur vi ska kunna bemöta barnen på bästa sätt. Författarna menar att eleverna är i behov av ett större stöd av vuxna i den dagliga verksamheten. Barnen behöver stöd som att bli påmind vad de ska göra, få hjälp att komma igång att utföra en uppgift och att få ledtrådar inom det moment som ska utföras. I styrdokumentet (Lpfö98; Lpo94, Lärarförbundet, 2008) står det;

”Arbetslaget ska ge stimulans och särskilt stöd till de barn som befinner sig i svårigheter av olika slag.” (Lpfö 98, reviderad, s.11)

Fernell m.fl. (2011) belyser att pedagoger ska ge uppgifter och instruktioner som är individanpassade. Precis som med allt teoretiskt så skiljer sig personers egenskaper och kunskaper från varandra. Men Fernell m.fl. (a.a.) anser att som det ser ut nu så tas det inte hänsyn till detta. Författarna skriver, att dagligen får barn höra att ”du kan bara du vill”, dock lyfter författarna fram, i likhet med Duvner (1997), att idag beror det inte på att barnen inte vill utan att de blir begränsade av sina kognitiva¹ svårigheter. Det kan vara så att alla vill men inte kan, på grund av sina begränsade förutsättningar, som vi kopplar till den nya skollagen, kapitel 1 § 4 (SFS, 2010:800), där det står:

”I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.”

I Salamancadeklarationen (Svenska Unescorådet, 2001) poängteras det att undervisningen ska tillgodose varje barns behov av olika inlärningssätt och utgå ifrån barnens intresse och individernas olika egenskaper. Vi har insett att det är en utmaning för oss pedagoger att möta barnen på ett sätt som är till barnets förutsättningar. Enligt Kadesjö (2007) måste vi pedagoger ha kunskap om barns svårigheter och vad den bakomliggande orsaken kan vara till barnets beteende. Om vi ligger inne med den kunskapen, kan vi förutspå när ett visst beteende kommer att ske och därigenom förhindra att det blir nya misslyckanden för barnet. Genom att vi pedagoger sitter på en bred kunskap får vi större möjligheter att kunna möta varje individ utifrån deras behov.

1.1 Bakgrund

Inom vår lärarutbildning har vi båda kommit i kontakt med barn i koncentrationssvårigheter. Vi har fått uppfattningen att barn i koncentrationssvårigheter har lyfts fram desto mer den senaste tiden, av både pedagoger förskola/skola och i samhälldebatten. Anna Asker (2011) intervjuar Anna Lundh och skriver i SVD 2010-10-25 att undersökningarna om autism och ADHD har under två år stigit markant. En orsak, enligt Lundh, kan vara att föräldrar och pedagoger har utvecklat kunskaper om diagnoser det senaste året. Lundh menar att de

¹ Kognitiv är intellekt, minne och personlighet (www.ne.se)

målrelaterade betygen infördes så blev det tydligt vilka barn som inte uppnådde målen. När kraven blev större i skolan så ökade även undersökningarna. Skolan ställer höga krav på barnen redan i lågstadiet. En del skolor har projektarbeten där barnen ska genomföra en längre planering och det är inte många yngre barns hjärna som är byggda för det, menar Lundh (a.a.). Det kan leda till att barnet finner uppgiften allt för krävande och får koncentrationssvårigheter. Både barn och vuxna kan få psykiska besvär om de blir för hårt pressade. Det som behövs är att planera miljön och uppmuntra positiva beteenden. Lundh poängterar att skolan måste bli mer kompetent och planera undervisningen utifrån varje individs behov med eller utan diagnos.

1.2 Syfte och problemformulering

Syftet med studien är att undersöka pedagogers resonemang kring betydelsen av bemötandet, i förskola/skola, av barn i koncentrationssvårigheter. Syftet svarar på följande problemformulering: *Hur resonerar pedagoger kring bemötandets betydelse av barn i koncentrationssvårigheter?*

Vi kommer även att bygga arbetet på tre andra frågeställningar som är:

Hur pedagoger resonerar kring begreppen koncentration och koncentrationssvårigheter?

Hur resonerar pedagoger om för- och nackdelar med att få en diagnos?

Hur resonerar pedagoger om pedagogiska metoder för att bemöta barn i koncentrationssvårigheter?

1.3 Studiens avgränsning

I vår forskningsstudie har vi valt att begränsa oss till barn i koncentrationssvårigheter. Begreppen ADHD² /DAMP³ och MBD⁴ kommer att beröras i uppsatsen, men vi kommer inte gå djupare in på ADHD/DAMP och MBD, anledningen är att uppsatsen inte ska bli alldeles för omfattande. Begreppen förklaras enligt Ogden (2001), endast kortfattat i detta stycke för att läsaren ska få en inblick för vad ADHD/DAMP är. Diagnoserna ADHD och DAMP är när ett barn har en hyperkinetisk störning, vilket visar sig som störningar i aktiviteter och

² ADHD - Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder, uppmärksamhetsstörning med hyperaktivitet, avvikelse från normal utveckling hos barn, ofta med kvarstående problem i vuxen ålder. (www.ne.se)

³ DAMP - Deficits in Attention, Motor control and Perception, begrepp som väsentligen överensstämmer med ADHD. (www.ne.se)

⁴ MBD - Minimal brain dysfunction (www.ne.se)

uppmärksamheten. Det kan även visa sig som problem med impuls kontroll, där barnen ofta är hyperaktiva och okoncentrerade. Det som ADHD och DAMP har gemensamt, menar Ogden (a.a) är uppmärksamhetsstörningar, problem med motoriken, perceptionsstörningar, problem med språket och en jämn aktivitetsnivå. Det som däremot skiljer diagnoserna åt är att inom ADHD har barn mest uppmärksamhetsstörningar och inom DAMP är barnen mer hyperaktiva. Kadesjö (2007) skriver att MBD kännetecknas av ”primära koncentrationssvårigheter med motoriska och/eller perceptuella avvikelser” (s. 64).

2 LITTERATURGENOMGÅNG

I början av detta kapitel kommer vi att gå in på vad som dels innebär att vara koncentrerad och vad som innebär att ha koncentrationssvårigheter. Under koncentrationssvårigheter kategoriseras olika typer av koncentrationssvårigheter och en kort beskrivning av historiken kring det. Därefter följer olika faktorer som kan påverka barnet både positivt och negativt. Till sist beskrivs olika pedagogiska metoder som kan användas i verksamheten.

2.1 Koncentration

För att få en bättre inblick i vad just koncentrationssvårigheter innebär, har vi valt att inleda med att förklara begreppet koncentration och vad det innebär att kunna koncentrera sig.

Definitionen av koncentration varierar mellan olika författare. Kadesjö (2007) definierar det som att ha kunskapen om att rikta sin perception, sina tankar och känslor till en uppgift. Individer ska även kunna undvika att distraheras av händelser som inte hör till sammanhanget och ”komma igång med, hålla fast vid och avsluta uppgiften” (s. 15). Vår koncentrationsförmåga förutsätter att vi har en mental process där vi värderar och sorterar vilka intryck som får tränga in alternativt stängas ute. Vikten av att vi har koncentrationsförmåga är att vi ska kunna orientera oss i tillvaron, skapa mening och sammanhang för att kunna skydda oss mot faror, enligt Kadesjö (a.a.). Berglund (2000) beskriver att koncentration och förmågan att koncentrera sig innebär hur bra en individ kan hålla kvar sin koncentration på både yttre och inre händelser, så som ljud och barnets egna tankar. Enligt Duvners (1997) definition av koncentration innebär det att kunna fokusera utan att bli distraherad av händelser som sker runt om kring en. Men även att ha kunskapen att kunna hålla kvar fokus och ha förmågan att göra två saker samtidigt. Koncentration är en aspekt av hur vi arbetar med och styr våra tankar och handlingar. Enligt Duvner (a.a.), krävs det att ha förmågan att hålla en jämn och lagom nivå i tanke, bearbetning och styrning av att reglera sin energinivå.

2.2 Koncentrationssvårighet

Gillberg (2005) menar att det är osäkert om det förekommer någon skillnad mellan koncentrationssvårigheter och uppmärksamhetsstörning. Koncentrationssvårigheter är det begrepp som individer med ADHD i allmänhet brukar använda, när de berättar att de har

svårigheter att upptäcka viktig upplysning, har svårt att behålla fokus och störs lätt av yttre händelser. Författaren menar att barnen har svårt att vara stilla och rör sig hela tiden genom att gå fram och tillbaka. Både Kadesjö (2007) och Lutz (2006) menar att när det talas om barn med koncentrationssvårigheter så är det barn som är mycket aktiva som ses som barn med svårigheter. De passiva och motoriskt lugna barnen, beskrivs som de barn som sitter och drömmer sig bort utan att märka vad som händer i omgivningen. Barnen föredrar att vara i mindre grupper och leka lugna lekar. Lutz (a.a.) lyfter även att det syns att barnen har svårigheter i samspel med andra barn. Enligt Kadesjö (a.a.) ses oftast inte det passiva barnet lika ofta som ett problem i verksamheten, förrän det visar sig att barnet inte hänger med i skolarbetet och har svårigheter med att påbörja en uppgift. Duvner (1997) menar att koncentrationssvårigheter innebär att, inte kunna koppla samman tidigare erfarenheter till en uppgift. Barnet kan ha svårigheter med att komma ihåg hur det ska gå tillväga för att lösa uppgifter eller det problem som barnet ställts inför. Han menar även att det kan vara svårt att koppla bort händelser som sker runt barnet och som inte är relevant för barnet. De överaktiva barnens beteenden, menar Kadesjö (a.a.), består av att barnet reagerar på en impuls, som till exempel en tanke, vilket resulterar i att barnet gör en handling direkt. De passiva barnen reagerar knappt och tar inte till sig intrycken. I de flesta fall där barnet har svåra koncentrationssvårigheter så pendlar barnet mellan att handla impulsivt och passivt. Det går oftast att urskilja två grupper av barn, de som är passiva och de som är överaktiva.

Berglund (2000) menar att detta är vanligt förekommande i dagens samhälle, att koppla barns svårigheter i skolan till att barnet har koncentrationssvårigheter. Koncentrationssvårigheter är svåra att förklara och det fattas en gemensam innebörd. Däremot anser Olsson & Olsson (2007) att koncentrationssvårigheter uppstår när vår urvalsprocess inte har normal funktion. De menar att när vi inte kan välja ut de olika aspekter av den information som vi får, av våra sinnen, så bidrar det till koncentrationssvårigheter. Finns det svårigheter att inte lyfta fram de aspekter från den informationen som är viktig och betyder någonting i sammanhanget får vi svårt att uppleva saker som är viktiga och uppenbara. Det är då viktigt att pedagoger försöker ta reda på var problemet kommer ifrån, för att kunna se till barnets behov och vilken miljö som fungerar bäst för den individen.

Det finns tre typer av koncentrationssvårigheter som kategoriseras primära-, sekundära- och situationsbundna koncentrationssvårigheter. I nedanstående underrubriker kommer vi att förklara dessa.

2.2.1 Primära koncentrationssvårigheter

Primära koncentrationssvårigheter beskriver Kadesjö (2007) som ett ”biologiskt betingat tillstånd” (s. 21). Svårigheter med att rikta sin uppmärksamhet på en uppgift, att ha svårt att undvika sådant som inte är relevant i sammanhanget och dessutom att hålla fast vid en uppgift tills den är klar. Tillståndet är någonting som barnet antingen föds med eller så är det ”förvärvande brister i hjärnans funktion” (s. 21). Till skillnad mot Kadesjö (a.a.) är Kärffe (2000) kritisk till påståendet att koncentrationssvårigheter har biologiska orsaker. Hon menar att det fattas undersökningar som lyfter fram och tar med sociala faktorer. Biologiska faktorer som ADHD och MBD är något läkarkåren har hittat på, enligt Kärffe (a.a.), eftersom de inte visat intresse för att miljön kan påverka människors beteende. Hon hänvisar till att det finns äldre forskning inom psykologi och sociologi som visar att människors beteenden påverkas av sociala psykologiska⁵ orsaker. I likhet med Kärffe (a.a.) så menar Kadesjö (a.a.) att det är viktigt att se till hela barnets livssituation. Om barnet har behandlats illa, som till exempel bestraffningar av närstående, kan dessa sociala psykologiska faktorer vara orsaken till svårigheterna. Han pekar på att det finns en hel del nyare forskning, om hur barns ottrygga uppväxtmiljö kan leda till att barnet utvecklar primära koncentrationssvårigheter. Författaren menar att om det inte är barnets livssituation som orsakar svårigheterna, så kan det ändå påverka graden av svårigheterna. Om de primära koncentrationssvårigheterna beror på uppväxtmiljön, så kan dessa svårigheter försvinna om barnets uppväxtmiljö förbättras. Kadesjö (a.a.) hävdar att redan i tidig ålder märks det att barnet har svårigheter. Oftast är det i situationer där det ställs krav på att barnet ska anpassa sig och prestera något, i samband med att barnet finner situationen ointressant och är omotiverade. Barnets svårigheter syns tydligast i de situationer där barnet saknar stöttning och uppmuntran av en tydlig ledargestalt, som sätter gränser och talar om vilka regler som gäller för barnet.

2.2.2 Sekundära koncentrationssvårigheter

De grundläggande faktorerna till sekundära koncentrationssvårigheter uppstår, anser Kadesjö (2007) och Olsson & Olsson (2007), när barnet utsätts för stress, otillräcklig omsorg eller någon form av ändrade förhållanden i deras närmiljö. Om barnet utsätts för någon eller några av dessa faktorer ägnar barnet sina tankar åt de händelser som de upplevt, vilket i sin tur leder

⁵⁵ Social psykologi – Förhållandet mellan individ och omgivning (www.ne.se)

till att barnet får koncentrationssvårigheter. Faktorerna kring barnet och koncentrationssvårigheterna leder till att barnen får svårt att arbeta och lösa de uppgifter som barnet ställs inför. Däremot kan denna typ av koncentrationssvårigheter försvinna, men enbart om de negativa faktorerna försvinner runt barnet.

2.2.3 Situationsbundna koncentrationssvårigheter

Situationsbundna koncentrationssvårigheter, definierar Kadesjö (2007) precis som Olsson & Olsson (2007), när ett barn har svårigheter att koncentrera sig i en del situationer, men har inga svårigheter att koncentrera sig i andra situationer. Några bakomliggande faktorer till varför barnet inte kan koncentrera sig på vissa uppgifter, kan vara att barnet inte har några erfarenheter av området. Då finns det inte en balans mellan barnets förmåga och den uppgift barnet ska utföra. Olsson & Olsson (a.a.) menar att det kan bero på den miljö som barnet befinner sig i. Kadesjö (a.a.) poängterar att barnets motoriska och perceptuella färdigheter har betydelse för koncentrationsförmågan. Barn som har läs och skrivsvårigheter kämpar med att identifiera varje ord som ska skrivas. Svårigheterna med motoriken leder till att barnet blir okoncentrerat på grund av att det blir svårt att tolka innehållet i det som har skrivits. I en del situationer kan de motoriska svårigheterna visa sig genom att barnet är fumligt och välter ner saker. Perceptionssvårigheter innebär att barnet har svårt att få ordning på sina tankar och tolka olika sinnesintryck, vilket gör att det tar längre tid att uppfatta och få en förståelse för den situation som barnet ingår i. Det är viktigt för pedagoger att hitta de situationer som gör att barnet blir okoncentrerat, enligt Olsson & Olsson (a.a.), för att stärka de situationer som fungerar bra för barnet. Genom att hitta de aspekter som fungerar bra, kan barnet stärkas i de situationer som inte fungerar och hitta en lösning till de situationer som fungerar mindre bra.

2.3 Historiken kring barn i koncentrationssvårigheter

Under 1840- talet förknippades de överenergiska barnen med de som hade epilepsi. Gillberg (2005) refererar till George Still, en engelsk läkare, som under 1890-talet redogjorde för barn som befann sig i ett tillstånd som visade överaktivitet, koncentrationssvårigheter, hade sämre impulskontroll, problem med motoriken och inlärningssvårigheter. Efter cirka två decennier kom det fram att efter barn varit sjuka i epidemisk hjärnhinneinflammation, fanns det möjlighet att de utvecklade de symptom som Still beskrev på 1890-talet. Barn som ansågs vara normalbegåvade och därefter visat tecken på hjärnhinneinflammation med sömnsjuka

drabbades utav en mindre neurologisk skada. Det var så begreppet MBD kom till. Kärfve (2000) hävdar att barn som har svårigheter med beteendet, enligt en teoretisk förklaringsmodell, att barnen har minimala hjärnskador. Första rapporten angående detta kom, enligt Kärfve (a.a.), under 1920 talet, då det visade sig att barn efter att de haft hjärnhinneinflammation visade symptom som överaktivitet, instabila känslor, beteendet är osocialt, vilket även kunde ses som symptom på de barn som haft hjärnskador.

Kärve (2000) menar att den numera pensionerade barnpsykiatern, Michael Rutter som anses ha stor erfarenhet av MBD forskning. Enligt Kärfve (a.a.) går det att koppla individens beteende till hjärnans funktioner. Författaren menar att det inte går att peka ut en viss del i hjärnan och koppla det till ett problematiskt beteende. Rutter är kritisk, enligt Kärfve (a.a.), till begreppet MBD som författaren Paul Wender skrev om i boken *Minimal brain dysfunction in children* som kom ut 1971. Under 1980-talet skrev Rutter (a.a.) två artiklar rörande MBD som en medicinsk diagnos. Han ansåg, enligt Kärfve (a.a.), att det inte innebar någon fördel när hjärnskador gick över till MBD. Han menade att när det inte längre talades om speciella hjärnskador, utan oklara dysfunktioner innebar det endast att syndromet blev svårare att greppa. Enligt Kärfve (a.a.) är Rutter (a.a.) kritisk till att det inte finns forskning som visar vad som är typiska symptom på MBD eller hur sjukdomen fortskrider, utan det pekas endast på hur stresskänsliga individer är och vilken typ av personlighet barnen har. Rutter (a.a.) menar, enligt Kärve (a.a.) att när barn deltog i terapi på grund av sina svårigheter med koncentrationen, ansågs de bakomliggande orsakerna vara problem med syskonrelationen, föräldrars bristande bekräftelse och dold sexualitet. Förklaringar till barns bakomliggande orsaker till svårigheter var inte uppskattade, därigenom uppkom begreppet MBD som en enklare förklaring.

MBD är en diagnos som individer får på grund av ett visst beteende. Efter det att MBD begreppet togs bort skriver Kärfve (2000) så ersattes det med begreppet DAMP vilket är samma sak som MBD. Kärfve (a.a.) är kritisk till begreppet DAMP och menar att det inom forskningen inte finns några resultat angående MBD/DAMP kopplat till neurologiska skador och hjärndysfunktioner. Det förekommer ingen forskning om teorin om ärftlighet i Sverige, men Kärfve (a.a.) menar trots allt att orsaken till DAMP anses vara neurologiska skador eller ärftlighet. Efter begreppet MBD kasserats så lyftes ADHD fram. Det var dock med en försiktighet, då det tidigare fanns missnöjen med MBD och att det fanns en rädsla för att

ADHD skulle få samma negativa inverkan som MBD. Kärfve (a.a.) beskriver ADHD med symptom som överaktivitet och svårigheter med uppmärksamheten.

2.4 Problem i kombination med primära koncentrationssvårigheter

Vid vissa fall kan barn utöver primära koncentrationssvårigheter även ha motoriska och språkliga svårigheter, samt svårigheter med perception och den kognitiva funktionen. Kadesjö (2007) menar att dessa svårigheter påverkar hur barnets koncentrationsförmåga uttrycks och i vilken grad det visar sig. Författaren nämner att barn som har primära koncentrationssvårigheter har problem med uppmärksamheten, impulsivitet, hitta en passande aktivitetsnivå och svårigheter med att förstå och följa instruktioner och regler. Följande stycken kommer att förklara dessa begrepp närmare för en djupare förståelse av innebörden i begreppen.

2.4.1 Motoriska svårigheter

Barnets impulsivitet kan leda till att de blir klumpiga motoriskt, även om det inte har något fel på motoriken. Enligt Gillberg (2005) så har barn med motoriska svårigheter problem med de smidiga rörelserna. Kadesjö (2007) menar att barnen har svårt att veta hur stor motorisk styrka de ska koppla in, till exempel när de spelar fotboll. Detta leder till att de får svårigheter med att anpassa sina rörelser så att bollen sparkas iväg med lagom kraft i rätt riktning. Vid motoriska svårigheter kan barnet få svårt med att använda till exempel övre och nedre delen av kroppen eller vänster och höger sida av kroppen samtidigt, menar Gillberg (a.a.). Kadesjö (a.a.) poängterar att barn i koncentrationssvårigheter ofta ses som hyperaktiva. Hos mindre barn så går det att se att barnens aktivitetsnivå, den grovmotoriska, är hög då barnet springer runt utan att ha något mål och att det har svårigheter med att hitta en passande aktivitetsnivå. Författaren menar att det inte finns balans på tempot i aktiviteten kopplat till hur gammalt barnet är eller den situation det befinner sig i. De yngsta barnen i skolan visar svårigheter att sitta still på sin plats, när de befinner sig på mellanstadiet har de grovmotoriska överaktiviteten lugnats ner och barnet sitter på sin plats. Men de visar en orolig finmotorik och rör hela tiden olika saker så som pennor och trummar med fingrarna. Gillberg (a.a.) lyfter att barnet har problem att vara precis i sina rörelser, som framförs med händerna, fingrarna och ansiktet. Detta kan uppmärksammas genom att barnet kan ha svårt att skriva eller att äta med stängd mun. I likhet med Gillberg (a.a.), påstår Kadesjö (a.a.) att barnen kan ha

svårigheter med finmotoriken. Detta kan visa sig i att när barnet till exempel ska bära en sak till en annan plats så tappar de saken om kamraterna distraherar dem. Kadesjö (a.a.) och Gillberg (a.a.) menar att en del barn som är motoriskt aktiva visar på ett överdrivet aktivt verbalt sätt. Det beskrivs som att de talar och kommenterar ständigt och i aktiviteten så utför barnet kontinuerligt ljud. Många barn har även problem med ett begränsat ordförråd som kombineras med svordomar. Barnen kan visa problem med att använda grammatik och en hel del barn har även svårigheter med att uttala ord korrekt, så att det låter tydligt. Det kan även förekomma att de har en hes röst och pratar högt, vilket kan bli påfrestande för omgivningen att lyssna på.

2.4.2 Uppmärksamhetsstörning

Uppmärksamhetsstörning definieras av Kadesjö (2007) som att barnet lätt blir stört av det som händer runt omkring, det vill säga att inga intryck förblir neutrala utan alla intryck tas in. Författaren menar att olika ljud och barnets egna tankar kan leda till att barnet inte kan koncentrera sig på den uppgift de håller på med, vilket kan visa sig när barnet går iväg och ska titta på händelser runt om kring dem som fångde deras uppmärksamhet. När barnet går iväg och ska titta på händelsen kan de ha svårt att komma ihåg det som barnet påbörjade. Gillberg (2005) anser att närstående kan uppmärksamma det på faktorer som svårigheter med att sitta still, problem med att koncentrera sig, svårt att reglera aktivitetsnivån, svårt för tidsuppfattning och har lätt för att bli distraherad. Han menar att det kan märkas i att barnet har ett mindre behov av att sova i de yngre åldrarna. Men i vissa fall kan det förändras till att barnet senare sover mer än sina kamrater. Det finns forskning, enligt Gillberg (a.a.), som visar att en lägre aktivitet i hjärnan leder till en större aktivitet motoriskt. Barnen har svårt att upprepa beteenden som att hoppa rakt fram på ett ben, utan att hela tiden behöva fundera på vad det är det ska göra. Detta leder till att barnet tappar sin ork att utföra hela aktiviteten och har därför svårt att avsluta det han påbörjat. Författaren poängterar precis som Kadesjö (a.a.) att de även har lätt att bli distraherade av händelser runt omkring dem när de egentligen är upptagna av en uppgift. Barnen kan ha en sämre tidsuppfattning vilket innebär att de inte märker hur lång tid det har gått. Detta leder till att barnet blir stressat över att det påbörjat en uppgift för sent, eller att barnen blir oroliga över hur lång tid de har kvar.

2.4.3 Impulsivitet

När barn är impulsivt så funderar de inte igenom olika sätt att agera innan, utan de agerar snabbt utan att fundera på vad resultatet kan bli av sitt agerande, menar Kadesjö (2007). Ett vanligt förekommande beteende enligt Gillberg (2005), är att impulsiva barn ofta avbryter andra, verbalt och i aktiviteter. Dessa barn vill ofta nå målet snabbt och väljer därför att göra saker som inte är så jobbiga och som går fort att genomföra. Både Gillberg (a.a.) och Kadesjö (a.a.) skriver att dessa barn är i stort behov av direkt tillfredsställelse. Impuls, alltså att göra något, går inte att hindra eftersom handlingen blir mer väsentlig än att uppnå målet. Kadesjö (a.a.) menar att impulsiva barn reagerar med starka känslor, de går snabbt från att vara glada till att bli mycket arga över småsaker och är ofta delaktig i stökiga situationer. Enligt Gillberg (a.a.) kan det till och med visa sig att barnen utför aggressiva våldshandlingar. Därmed får barnet ofta skulden för saker de inte gjort, både av vuxna och av barn. Efter en handling kan barnet, enligt Kadesjö (a.a.), ha svårighet att uppfatta varför situationen utvecklades och resulterade på det sätt som de gjorde. De har svårt att svara på varför situationens resultat blev på det viset och svaren kan bli, det bara blev så. Han hävdar att i inläringssituationer så har barnen en kognitiv impulsivitet, vilket innebär att barnen svarar på en uppgift utan att reflektera över svaret. Barnen har svårigheter med att använda sig utav tidigare kunskaper och regler.

2.4.4 Förstå och följa instruktioner och regler

Barn kan ha svårt att ta till sig instruktioner och följa regler i det sociala samspelet. Kadesjö (2007) beskriver barnen som att de inte lyder och bestämmer själva vilka regler som gäller i leken. Det leder oftast till att omgivningen blir besviken på att barnet inte lever upp till förväntningarna som de har på barnet i olika situationer. Svårigheten med att följa regler påverkar även inläringssituationer där det i till exempel matematikuppgifter, kräver att det både ska följas vissa regler och att kunna lösa uppgiften. Därmed är det viktigt att barnet får mycket hjälp och stöd av vuxna i sin omgivning. I likhet med Kadesjö (a.a.) så poängterar Juul (2005) att barn har behov av stöd av vuxna. Författaren menar att barn med uppmärksamhetsstörningar inte mår bra på grund av att de inte kan styra sina liv, vilket leder till att barnen utvecklar ett dåligt självförtroende. Därmed är det viktigt att de vuxna har förståelse och en gemensam pedagogisk syn.

2.5 Normalitet eller avvikelse

Normalitet och avvikelse är någonting som kan skilja sig beroende på i vilket sammanhang det uppträder i och i vilket det förhåller sig till i den population som utgör jämförelsegruppen, anser Jakobsson (2002). Det vill säga att det beror på i vilket sammanhang eller i vilken skolkultur barnet befinner sig i. Innebörden i vad som är normalt respektive avvikande varierar beroende på vilken skola eller skolform du är i. Ett exempel kan vara att i åldersblandade klasser i särskolan förväntas det att individernas avvikelser, begåvning eller utvecklingsnivå ska vara ungefär den samma, däremot kan åldrarna variera. Medan i homogena klasser i grundskolan förväntas att både ålder, begåvning och utvecklingsnivå är relativt jämna. Hon menar även att ett problem kan tolkas olika, beroende på skolform och klass, vilket gör att det kan skiljas markant. I Jakobssons (a.a.) studie har lärare berättat att de anser att det är lättare att prata med föräldrar som har sina barn i en särskola, där förväntningarna är att barnen ska vara avvikande. Det kan vara känsligare att prata med föräldrar som har sina barn i en vanlig skola. Här syns det att lärarna har olika definitioner på vad som anses vara normalt. I en särskola anses normaliteten vara att barnet är avvikande medan i en vanlig skola anses normaliteten vara att barnen ska vara normala. Hjørne & Säljö (2008) anser att de barn som blivit placerade i specialklasser eller i speciella miljöer tidigt, aldrig kommer att bli normaliserade så att de kan komma tillbaka till den vanliga skolan igen.

2.6 Diagnoser

Enligt Kadesjö (2007) är en diagnos ett ord för en blandning utav problem eller symptom och kan i ett barns liv ses som en sammanfattande förklaring av barnets svårigheter. Gillberg (2005) menar att en diagnos inte kan ställas utan medverkande läkare. För att få tillräckligt med underlag för att kunna ställa diagnoser behövs det läkare och psykologer som utför olika tester. Testerna utförs när barnet är i sex- till tioårsålder, med hjälp av ett test som innefattar sex frågor som handlar om barnets språkutveckling, motoriska utveckling, grovmotorik (så som vid gång, löpning, hoppa på ett ben och så vidare), finmotorik (så som vid teckning, klippning, knappknäppning, ätning och så vidare), hur barnet förflyttar sig innan de började gå och koncentrationssvårigheter. Anledningen till att kommuner och skolledningar har krävt att barn ska få en diagnos, anser Jakobsson (2002) är för att de ska få speciella insatser och resurser. Däremot står det tydligt i styrdokumentet (Lpfö98) att barn med speciella behov ska få tillgodosett sina behov oberoende diagnos. Till skillnad mot Jakobsson (a.a.) så pekar

Kärfve (2000) på skollagen och menar att barnet har rätt till stöd och hjälp utan att behöva någon diagnos. Jakobsson (a.a.) menar vidare att den bakomliggande orsaken till att det är fler barn idag som får en diagnos är på grund av en allt mer utvecklad forskning. Hon menar att de barn som tidigare fått otydliga diagnoser, som till exempel förlossningsskada, har idag kunnat få en allt mer klar diagnos, där de kan få medicinsk hjälp. Även medicinska diagnoser, som har sin bakomliggande orsak i arv eller skada, kan visas med olika symptom. Ett symptom kan vara medicinsk och då krävs det medicinsk behandling. Både arv och skada kan vara de bakomliggande orsakerna, men även den miljö som barnet befinner sig i kan vara en bakomliggande orsak.

2.6.1 För eller emot diagnos

Någon som ställer sig emot diagnoser är Kärfve (2000), eftersom hon anser att barnen blir handikappförklarade och får hjälp utan att själva kunna påverka beslutet. Hon menar, till skillnad mot Gillberg (2005), att med en diagnos blir det inte bättre för barnet, utan barnet hamnar utanför och riskerar att utveckla dåligt självförtroende då barnet får höra att det har något ”fel i huvudet” (s. 81). Gillberg (a.a.) däremot anser att efter en ställd diagnos kan det ge omgivningen en förståelse för bakomliggande orsaker till barnets beteende. Även barnen får en förklaring till varför de agerar på ett visst sätt. Pedagoger kan därefter, utefter deras kunskaper, ordna lärtillfällen som passar det enskilda barnet. Gillberg (a.a.) anser att det aldrig kan bli en nackdel, för så väl barnet som omgivningen, att få en diagnos. Då han anser att omgivningen får kunskaper om risker, förhållningssätt och anledningar till barnets beteenden.

2.7 Bakomliggande faktorer till koncentrationssvårigheter

Det finns flera orsaker som kan leda till koncentrationssvårigheter. Så som pedagogers förhållningssätt, bemötande, uppväxtmiljön och övriga miljöer. Även neurologiska hjärnskador, ärftlighet och samhällets ökade informationskällor. Däremot går vi inte in på neurologiska hjärnskador och ärftlighet då det inte finns något som fastställer detta.

2.7.1 Bemötandet

Samspelet mellan pedagog och barn har stor betydelse menar Bygdeson-Larsson (2010) för hur skolgången och det sociala beteendet kommer att se ut framöver i barnets liv. De barn som har beteendessvårigheter, men har en god kontakt och relation till sina lärare, har större möjligheter att klara av senare skolgång och att inte utveckla beteendessvårigheter. I Lpfö98 står det att både förskola och skola ska ansvara för att skapa vardagssituationer där barnen kan utvecklas utifrån sina egna förutsättningar, för att belysa deras positiva sidor. Bygdeson-Larsson (a.a.) beskriver utifrån sin praktiska erfarenhet om elevhälsoteamets möten. Hon lyfter fram att skolan endast ser barnets diagnos när de har beteendeproblem, trots att målet med elevhälsoteamet är att förebygga psykisk ohälsa och förbättra relationer mellan individer. I likhet med Bygdeson - Larsson (a.a.) så lyfter Hjärne & Säljö (2008) fram att i deras empiriska studie angående elevhälsan, pekas endast eleven ut som problemet i olika situationer. Personalen diskuterar inte om det kan finnas andra orsaker till problemen, såsom pedagogerna själva eller skolan. Hjärne & Säljö (a.a.) menar att det är ofta verksamheterna som skapar dessa identiteter och blir sedan betydande i bemötandet av barnet, hur barnet benämns och hur barnet uppfattas. Det kan vara identiteter som "hjälpklass elev, studieobegåvad, dyslektiker, ADHD-elev" (s. 70) med mera. Elevhälsan är i praktiken mer inriktad på elevens diagnos och inte relationsinriktad. Istället för att se till barnets diagnos bör de ta hänsyn till barnets hela livssituation. Det som behövs diskuteras menar Hjärne & Säljö (a.a) är att hitta en gemensam lösning på hur man ska hjälpa barnet och vad den bakomliggande orsaken är till problemet. På så sätt kan personalen komma fram till vilket barn som behöver stöd och på vilket sätt pedagogen kan bemöta barnet.

Kadesjö (2007) menar att det är betydelsefullt att visa kärlek, tydlighet och ha tålmod med barn med koncentrationssvårigheter, eftersom de har större behov av detta än andra barn. Barn med koncentrationssvårigheter behöver både uppmuntran och vägledning, genom att motivera och utveckla deras tänkande. Pedagoger kan inte ställa lika krav på alla barn eftersom barn är olika med olika förutsättningar. Kadesjö (a.a.) menar att pedagoger och närstående måste tänka efter vad barnet verkligen kan klara av. Är det att sitta helt still under en hel samling eller är det tillåtet att låta barnet gå ifrån samlingen. Ska barnet behöva klä på sig för en utomhus aktivitet samtidigt som alla de andra barnen i barngruppen eller kan barnet få klä på sig innan eller efter de andra barnen har klätt på sig. I stunder som dessa, påpekar Kadesjö (a.a.), är några av de tillfällen där det kan bli svåra stunder för barn med

koncentrationssvårigheter. Eftersom dagens verksamhet är så pass påfrestande kan detta resultera i att fler barn kommer utveckla koncentrationssvårigheter

2.7.2 Pedagogens förhållningssätt

Enligt Jacobsson(2002) kan pedagogers förhållningssätt vara en sorts metod, vilket kan leda till att förbättra elevers medverkan och lärande. I en av hennes studier förekommer en observation av en samling, där pedagogen tar tillvara på barnens erfarenheter och uppmuntrar barnen att dela med sig av sina erfarenheter. Tillsammans sätter de upp ett bildschema och går igenom hur dagordningen ser ut med hjälp av bilderna. Dessa rutiner har lett till att barnen känner sig trygga och har en gemenskap i gruppen. Författaren menar även att pedagogers förhållningssätt kan leda till att det uppstår problem för barn, då den psykosociala miljön påverkar alla individer, oberoende av vilken utvecklingsnivå eller handikapp barnet har. En annan observation som framgår i hennes studie är en samling som genomförs på ett ogenomtänkt sätt och där barnens erfarenheter inte tas tillvara på. Pedagogen avbryter och styr barnet som håller i samlingen, vilket handlar om årets månader, datum och år, och tillrättavisar barnet. Pedagogen utgår inte från barnens erfarenheter eller ger en förklaring av begreppen trots att barnen inte kan skilja dem åt. Ett barn blandar ihop dagarna på en vecka med dagarna på ett år vilket pedagogen inte förklarar vidare. Pedagogen har därmed inte varit uppmärksam på vilka behov eleven har och var i lärandet barnet befinner sig. I läraryrket krävs det att bemötandet gentemot barnen är professionellt eftersom det påverkar barnens beteenden. Kadesjö (2007) menar att för att barnen ska kunna hålla sig koncentrerade är det viktigt att undervisningen eller att förskolans samlingar är uppbyggda på en nivå så att barnet inte tappar koncentrationen. I Lpfö98 står det att vi som pedagoger ska ta tillvara på barns nyfikenhet och intresse för att uppmuntra barns lust att lära. Så istället kan pedagogen försöka hitta det intresse som väcker barnets uppmärksamhet och leder till motivation, precis som Juul (2005) anser. Det vill säga att det inte ska vara uppbyggda på ett allt för abstrakt sätt då det oftast resulterar i att barnen inte får någon förståelse för innehållet och tappar då intresset och slutar att lyssna. För att förebygga detta menar författaren att vi ska utgå ifrån barnens tidigare erfarenheter, vilket tidigare känsloliv de har och vilken motivation barnet har för att vilja ta sig an en uppgift. I likhet med Kadesjö (a.a.) så menar Duvner (1997) att uppgiften ska vara anpassad efter barnets förmåga. Om barnet har koncentrationssvårigheter och barnet får en uppgift att lösa och den inte är anpassad utefter barnets förmåga, bidrar det till att barnet får ännu svårare att koncentrera sig på uppgiften och lösa den.

De barn som blir lätt oroliga och är mer känsliga för konflikter i sin grupp behöver mer stöd av de vuxna. Därmed är det viktigt att pedagogerna har kunskap om hur de ska agera i olika händelser och känna till hur varje barn reagerar och agerar i olika situationer. Kadesjö (2007) menar även att pedagoger behöver kompetensutveckling för att utveckla sin förmåga när det gäller hur de ska förhålla sig mot barnen och att utveckla sin ledarroll. Kinge (2000) menar för att pedagoger ska kunna ha ett professionellt förhållningssätt gentemot barn med svårigheter, krävs det att vi kan bemästra våra känslor och inte bli arga. Istället kan vi utveckla en ännu större förståelse för barnet och därmed behåller vi vår professionalitet. Som pedagog är det viktigt att uppmärksamma och utveckla medvetenheten kring förväntningar, förhållningssätt och beteende. I förskolan bör pedagoger observera och analysera, tillsammans med sitt arbetslag, förhållningssätt och beteenden gentemot barnen. För att kunna utveckla samspelet mellan barn och pedagoger är det viktigt att se till barns möjligheter istället för svårigheter menar Drugli (2003).

2.7.3 Miljön och uppväxtmiljöns betydelse

Ogden (2001) menar att när ett barn har beteendeproblem så ska det läggas fokus på hur samspelet mellan pedagog och elev är och hur hela miljön ser ut. Han påpekar att beteendeproblem ses både som individuella och något som hela skolan ska ta ansvar för och samarbeta för en bättre miljö. För att skapa en bättre miljö för barnen är bemötandet gentemot barnen en viktig del.

En osäker, otrygg uppväxtmiljö som dessutom har bristande vuxna förebilder, bristande strukturer på de dagliga aktiviteterna kan leda till att barn får koncentrationssvårigheter. Enligt Olsson & Olsson (2007) är det viktigt att dessa företeelser är bra för att barnet ska utveckla såväl inlärning som koncentration. De barn som inte får det kommer även att få det svårt i den stökiga förskole- och skolmiljö som finns idag. I likhet med Olsson & Olsson (a.a.) pekar Kärfve (2000) på miljön som en orsak till koncentrationssvårigheter. Författaren menar vidare att på grund av miljön i exempelvis klassrum, kan känsliga barn bli stökiga och få svårigheter att koncentrera sig. I likhet med Kärfve (a.a.) så menar Juul (2005) och Tufvesson (2007) att det är viktigt att pedagogen tänker på att barnet placeras på en plats utan yttre störningar, på grund av att barnet har svårt att koncentrera sig i en stökig miljö. Barnet kan bli distraherat och stört av människor som går förbi, störande ljud eller en överfylld anslagstavla.

Det är svårt att se eller bedöma om barnet har en medfödd koncentrationssvårighet eller om det är miljön som påverkar dem negativt. För att barn ska kunna skapa en koncentration, menar Kadesjö (2007), att det inte ska ha hänt något till exempel i hemmet eller på rasten. Barn i koncentrationssvårigheter kan oftast inte koppla bort händelser som är starkt kopplade till tankar och känslor. Det kan till och med vara så att det var länge sedan det hände, men att det satt djupa spår i barnet som till exempel misshandel. Om barnet då får uppgifter att lösa, så menar Kärffe (2000) att deras tankar och känslor redan är upptagna av det som tidigare skett och kan därför inte rikta sin koncentration på uppgiften. Genom att avläsa barnets kroppsspråk och minspel kan vi enligt Olsson & Olsson (2007) tydligt se om barnet tycker det är intressant och koncentrerat barnet är.

2.7.4 Samhällets ökade informationskällor

Klingberg (2007) hävdar att i det nuvarande informationssamhället så lever vi i en allt mer ökad takt av informationskällor som tv och internet. Vi försöker att ta in flera sorters information samtidigt, vilket ställer krav på vår simultanförmåga och vårt arbetsminne. Takten på informationen har ökat i samhället och den fortsätter förmodligen att öka framöver. Olsson & Olsson (2007) menar att dagens barn blir påverkade av informationssamhället och kan till och med bli påverkade genom skrämmande och upprörande världshändelser i sin trygga hemmiljö. Eftersom människan idag tillhör olika grupper eller gruppkonstellationer både i förskola, skola och på sin fritid skapar det många sinnesuttryck som gör det svårt för barnen att kunna välja ut den kunskap eller information som är relevant. Klingberg (a.a.) hävdar att när det blir för mycket information för oss, på grund av att det blir obalans mellan kraven och vår förmåga. Därmed känner vi oss okoncentrerade. Ser vi till varje individs situation så är det inte informationsmängden som påverkar förmågan negativt, utan på vad kraven är. En individ kan ha blivit snabbare på att hantera både mail och telefon samtidigt. Trots det kan individen känna att ansträngningarna inte räcker till även om individens förmåga har förbättrats. Stressfaktorn påverkas av vår egen inställning och kontroll av situationen. En lång tid av mycket stress kan, enligt författaren, leda till posttraumatiskt stressyndrom⁶ vilket påverkar hippocampus i hjärnan som är en väsentlig del där långtidsminnets information sparas. Författaren menar att barn söker upplevelser som tänjer på deras egna gränser. Exempel är att yngre barn söker sig till spelet game boy, som har blivit mer komplicerat och det krävs att barnet kan hantera mer invecklade kontroller, i en allt

⁶ Posttraumatiskt stressyndrom - psykiska problem av obehagliga upplevelser (www.ne.se)

snabbare takt i spelen. Det kan leda till en informationsstress om det inte finns en balans mellan kraven och förmågan.

2.8 Pedagogiska metoder

Med pedagogiska metoder kan pedagoger underlätta i olika situationer för barnet i förskola och skola. I leken kan pedagogen stötta barnet i en aktivitet. Pedagogens roll i leken hävdar Kadesjö (2007) är att stötta barnet och ställa frågor som; Vad vill du göra nu? Hur har du tänkt lösa denna uppgift? När pedagogen stöttar barnet på detta sätt, så märker barnet att han följer en handlingsplan och om pedagogen uppmuntrar barnet att berätta om handlingsplanen, så blir barnet ännu mer medvetet om att han följer en plan. Om barnet får denna medvetenhet blir han/hon därmed mindre impulsiv och får ett mindre oreflekterat sätt. Detta är viktigt för interaktionen mellan barnet, pedagogen och barngruppen. Författaren menar att i samlingar och i leken är det viktigt att pedagogen finns nära barnet hela tiden och försöker stötta barnet att vara med i samlingen. Pedagogerna ska även uppmuntra barnet att leka med de andra barnen och berätta för barnet vad som kommer hända härnäst under dagen.

För barn med koncentrationssvårigheter är det viktigt att för dem att få ingå i en mindre grupp av barn. Om det inte är möjligt att barnet får ingå i en liten grupp så menar Gillberg (2005.), i likhet med Juul (2005), att det är viktigt att barnet sitter nära läraren och inte har för mycket störande föremål i rummet. Gillberg (a.a.) menar att det kan vara en fördel för barns lärande att få vistas i ett rum med musik och tv. Pedagogerna får utgå från varje individ och se vad som fungerar bäst för individen. Kadesjö (a.a.) menar i likhet med Gillberg (a.a.) att pedagogen bör utgå utifrån barns behov och förutsättningar. Ett barn som har koncentrationssvårigheter behöver struktur i sin vardag och behöver, veta vad som händer under dagen.

Juul (2005) hävdar att pedagoger bör ta tillvara på de observationer som pedagogen gjort av barnets svårigheter och vad barnet har lätt för, så att barnet får möjlighet att arbeta med sina svårigheter och få feedback på sina framsteg. För att barnet lättare ska kunna arbeta med en uppgift utan att bli rastlös, kan det vara en fördel att påminna barnet innan samling/ lektionen att gå på toaletten, se till att barnet har ätit och druckit, uppmuntra barnet till att röra sig på rasten. Genom att förbereda barnet på dessa små punkter kan barnet bli lugnare på lektionen och kunna fokusera på en uppgift.

Barnet kan få tillgång till ett lugnt rum som barnet kan koppla av i, om barnet känner sig irriterat eller trött. De kan även få låna hörlurar med lugnande musik om barnen mår dåligt utav den stökiga klassrumsmiljön. Alla barn lyssnar inte om det ges information till en hel grupp, utan pedagogen behöver tänka på att ha ögonkontakt med barnen.

Det är en fördel att arbeta med ett fast schema och att gå igenom schemat med barnen varje dag, så de vet vad som händer under dagen, och att berätta så tidigt som möjligt för barnen om det blir några ändringar i schemat. Schemat ska vara lätt att uppfatta och pedagogen kan använda sig utav ett piktogram, bildtecken, vilket underlättar kommunikationen och bör placeras på en lättillgänglig plats. Det är viktigt att tänka på, som pedagog, att arbeta med positiv förstärkning istället för att peka på det negativa hos barnet, för att ge feedback på det som barnet har lyckats med för att behålla deras motivation. Det är viktigt att hjälpa barnet genom att undvika ordet inte och i stället tala om vad de ska göra. Pedagogen kan tänka på att inte ge barnet för många alternativ utan hålla det till två stycken val och stötta barnet att stå för sina beslut.

2.9 Uppsatsens teoretiska grund

I vår studie har vi utgått ifrån det sociokulturella perspektivet, eftersom vårt syfte med vår studie är att undersöka pedagogernas resonemang kring bemötandets betydelse i förskola/skola av barn i koncentrationssvårigheter. Enligt Säljö (2008) står det sociokulturella för att vi har mängder av kunskaper som utvecklas genom händelser som är psykiska och fysiska. Vår tolkning av detta är att vi lär oss genom kontakten med andra människor i såväl språket som kroppsligt. Strandberg (2006) refererar till Vygotskij som enligt författaren menar att genom att kommunicera i det sociala samspelet med andra människor så lär vi oss av varandra. Därefter så lär vi oss på ett inre plan genom att individen bearbetar det i sina tankar. Vi möter och förstår världen medierat, vilket innebär att vi möter världen med hjälp av olika verktyg som det verbala språket, bilder och skrift. Barns möjlighet till delaktighet och utformning av miljön är en viktig faktor för att gynna lärande. Säljö (a.a.) definierar kunskap som någonting vi får tillsammans med andra människor. Möten och samspel med andra människor bidrar till hur den enskilda individen är och hur denna tänker eller hur den agerar i olika sammanhang, anser Säljö (a.a.). Den kunskap barnet erövrar via mötet använder det sig sedan av i senare sammanhang när det möter andra människor. Med det menar vi att det är viktigt som pedagoger att bemöta barnen på ett bra sätt för att de senare ska skapa goda samspel med andra människor.

3 METOD

I metoddelen beskrivs vårt val av undersöknings området, hur vi har gått tillväga för att samla in det empiriska materialet och vilka etiska aspekter som vi har delget våra respondenter.

3.1 Val av metod

Utifrån ett fenomenologiskt synsätt så, beskriver Kvale (1997) att den kvalitativa intervjun har möjligheter att få kunskap och förståelse, genom att utgå ifrån deltagarnas personliga beskrivningar av vardagsvärlden. Syftet med vår studie är att undersöka pedagogers resonemang kring bemötandets betydelse i förskola/skola av barn i koncentrationssvårigheter. I vår studie valde vi att göra intervjuer, då det var mest lämpligt för att få svar på vår problemformulering, då den är att undersöka pedagogers resonemang kring betydelsen av bemötandet av barn i koncentrationssvårigheter. När vi diskuterade olika metoder så talade vi om att göra enskilda intervjuer, eller att presentera ett Case för olika arbetslag och genomföra grupp intervjuer. Vi diskuterade om enskilda intervjuer eller gruppintervjuer skulle gynna vår studie mest. Caset valdes bort då vi ansåg att det var svårt för ett helt arbetslag att ta sig tid från barngruppen samtidigt. Vår tanke var även att det kunde bli svårt att bearbeta intervjun eftersom det är många respondenter som diskuterar samtidigt.

Orsaker till att vi valde att intervjua en respondent per gång, var för att vi ansåg det mest lämpligt då det kan bli mer personligt och kan ge möjlighet till utförligare svar. Tanken med val av metod är att vi vill få reda på hur pedagoger resonerar kring bemötandets betydelse av barn i koncentrationssvårigheter inom förskola/skola.

I våra intervjufrågor använde vi oss av öppna frågor för att respondenterna skall kunna svara fritt utifrån deras erfarenheter. En intervjufråga var formulerad: Vilka nackdelar och fördelar ser ni med att få en diagnos? vilket är en öppen fråga, där respondenterna inte kunnat svara ja eller nej. När respondenten fick denna fråga fick de möjligheten att svara fritt utifrån deras erfarenheter och inte bara ja eller nej. Eftersom vi var intresserade av respondenternas erfarenheter och resonemang kring frågorna så valde vi att inte använda oss av strukturerade frågor, detta kopplar vi till Patel & Davidsson (1994).

3.2 Undersökningsgrupp

Vi gjorde ett bekvämlighetsurval och frågade pedagoger som vi lärt känna under vår verksamhetsförlagda utbildning och en pedagog som ingår i bekantskapskretsen.

Respondenterna bestod av fyra förskollärare, som arbetar med barn 0-6 år, två fritidspedagoger som arbetar i en förskoleklass/fritids, en barnskötare som arbetar med barn 0-6 år och två grundskollärare 6-12 år. Både ålder och yrkeserfarenhet varierade på respondenterna.

Vi valde att fråga pedagoger i flera olika yrkesgrupper inom förskola/skola, för att vi var intresserade av hur representanter från olika yrkesgrupper resonerar. Vi valde även att göra intervjuerna i två kommuner, för att få en stor bredd på vår undersökning och där vi visste att pedagogerna arbetar mycket med barn i koncentrationssvårigheter.

3.3 Etiska aspekter

Vi har utgått ifrån Vetenskapsrådets (2002) fyra huvudkrav som ingår i de forskningsetiska principerna inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning. De består av informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Anledningen till detta är för att respondenterna ska få ta del av vilka deras rättigheter är och även att ge dem informationen om vilka skyldigheter vi som forskare har. Genom att vi delade ut ett missiv brev innan vi intervjuade respondenterna fick de information om våra intervjufrågor och syftet kring studien. Respondenterna har rätt till att avbryta medverkan om de inte ville fullfölja intervjun. De är anonyma i studien, det vill säga att inga namn förekommer, och allt som framkommer i intervjun kommer endast att användas till vår studie.

3.4 Genomförande

Vi började med att under vår verksamhetsförlagda utbildning fråga pedagoger om de kunde tänka sig att ställa upp, vid ett senare tillfälle, i intervjuer till vår uppsats. De fick information om vad vår uppsats skulle handla om och anledningen till varför vi valt det område i vi valt, det vill säga barn i koncentrationssvårigheter. Eftersom vi även ville intervjua pedagoger i skolan så kontaktade vi pedagoger som vi tidigare lärt känna. Vi skrev ett missiv brev som respondenterna skulle få ta del av innan intervjun.

Trots att vi fick förfrågningar av respondenterna om att få ta del av frågorna innan intervjun, så valde vi att de inte skulle få ta del av intervjufrågorna (se Bilaga 2). Detta för att vi ville få personliga svar, utifrån deras erfarenheter, då det fanns möjlighet att svaren inte blev spontana

utan kunde bli pålästa. Vi ringde våra respondenter innan intervjuerna och bestämde gemensamt med dem om en passande intervjutid. Intervjuerna gjordes enskilt då maktbalansen utav två intervjuare gentemot en respondent blir en obalans. Vi valde att använda oss av en mp3 spelare i intervjuerna, för i likhet med Kvale (1997) och Denscombe (2000), så anser vi att det ger en större möjlighet att hinna vara lyhörd i intervjun, kunna lyssna vad som sagts i intervjun vid flera tillfällen efteråt.

Precis innan intervjun började, fick respondenterna ta del av intervjuns syfte som stod i missiv brevet (se Bilaga 1) och de fick då vetskap om att de kommer att spelas in av en Mp3 spelare under intervjun. Kvale (a.a.) menar att innan intervjun, bör den som intervjuas delge respondenten syftet med intervjun och berätta att intervjun kommer att spelas in av en mp3 spelare. Alla respondenter samtyckte till att bli inspelade på mp3 spelare, vilket vi därmed gjorde. Denscombe (2000) anser att det kan bli stelt i början av en intervju, då de kan känna sig hotade av att bli inspelade. Det brukar dock gå över efter en stund då deras tveksamhet dämpats. Vi märkte att några respondenter blev stressade av situationen att bli inspelade och efter vi stängt av mp3 spelaren märkte vi att de kunde koppla av mer. Efter den var avstängd fortsatte oftast diskussionen och en del av respondenterna vill lägga till svar på vissa frågor.

Två av respondenterna fick en kvarvarande fråga skickad via mejl, då de glömde att ställas under intervjun, dock har vi inte fått svar på dessa. På grund av tidsbrist och sjukdom hade vi inte möjligheten att åka till skolorna och ställa de kvarvarande frågorna varpå vi mejlade dem.

3.5 Bearbetning

Svaren bearbetades genom att vi lyssnade igenom det inspelade materialet flera gånger för att bearbeta det. Under tiden vi lyssnade skrev vi in det i datorn. Svaren skrevs därefter ut för att tillsammans bearbeta fram resultatet av våra intervjuer. Descombe (2000) och Patel & Davidsson (1994) menar att i den kvalitativa undersökningen kan man urskilja kategorier som respondenterna nämner. Anledningen till att läsa igenom det många gånger är för att få en bra förklaring till det vi undersöker. Vi sammanställde alla svaren och kategoriserade de utifrån våra frågeställningar genom att skriva det på datorn. För att ytterligare underlätta överblicken och ge arbetet struktur, använde vi oss vid intervjuanalysen av meningskoncentrering. Enligt Kvale (1997) är meningskoncentrering ett effektivt sätt att fånga meningen i långa intervjuuttalanden. Meningskoncentrering innebär, enligt Kvale (a.a.), att man drar samman intervjupersonens yttrande till kortare formuleringar.

De två första intervjufrågorna handlar om respondenternas yrkeskompetens och ålder för att få en smidig start på intervjun. Anledningen till att vi inte skriver ut vilken utbildning respektive pedagog har, är för att vi i vår studie har valt att enbart fokusera på pedagogers resonemang kring hur bemötandet av barn i koncentrationssvårigheter inom verksamheten.

3.6 Studiens tillförlitlighet

Vi fick förfrågan om vi inte kunde skicka frågorna till dem innan intervjun. Men vi anser att svaren på frågorna blir mer kopplade till personliga erfarenheter, då möjligheten till att läsa på frågorna innan då inte fanns. Denscombe (2000) menar att den kvalitativa undersökningen är knutet till realiteten och inte enbart teoretiskt förankrat. Antalet intervjuer är begränsat med anledning till att tiden inte räcker till, att både intervjua och bearbeta materialet vi fått in. Fördelen med att använda sig utav mp3 spelare var, precis som Patel & Davidsson (1994) menar, att intervjuaren kan gå tillbaka flera gånger och lyssna för att uppfatta svaren korrekt. Vi märkte även att det var väldigt tidskrävande att lyssna igenom materialet flera gånger. Med tanke på antalet respondenter och bredden på respondenternas yrkeserfarenhet, anser vi att studien har en viss tillförlitlighet. Med detta kan vi med viss försiktighet säga, att respondenternas svar är utifrån deras erfarenhet och därmed är det deras verklighetstroga svar. Vi uppfattade det som att det fanns ett intresse från pedagogerna och en vilja att hjälpa och bemöta barn i koncentrationssvårigheter på ett bra sätt.

Då vi glömde att ställa två frågor under två tillfällen, och inte fått svar på detta så anser vi trots allt att bortfallet blir så litet att det inte påverkar resultatet.

4 Resultat och analys

I det här kapitlet redogör vi för vårt resultat av våra nio intervjuer. Först kommer ett stycke där vi presenterar resultatet som vi sedan kompletterar med några citat tagna ur intervjuerna. Patel & Davidsson (1994) menar att först introducera tolkningen av resultatet som sedan följs av ett citat, taget från respondenterna. Vi valde att inte ta alla citat eftersom vissa svar var liknande. Efter varje resultatsummering kommer det att finnas en analys.

4.1 Pedagogernas resonemang kring koncentration

Deras tolkning av koncentration är att ha förmågan att fokusera på att börja på en uppgift, att barnen ska kunna utföra uppgiften utan att bli påverkade av händelser runt om kring dem och även ha förmågan att kunna slutföra den.

Att man kan fokusera på det som för stunden är viktigast.

Man kan bestämma att man gör en uppgift och inte lämnar den, utan ägnar sig åt den tills den är färdig eller tills man själv tycker den är färdig, utan att störas av något runt om kring.

Att hålla fokus på uppgiften att kunna börja, genomföra och avsluta en uppgift.

De menar även att barnen ska ha förmågan att kunna sitta still en längre stund.

Att man kan sitta still en längre stund.

Analys

Det vi kan urskilja i vårt material är att pedagogerna har olika uppfattningar om vad det innebär att kunna vara koncentrerad. Det nämns att kunna sitta still en längre stund, men denna pedagog nämner ingenting om att kunna påbörja, utföra eller att avsluta en uppgift. När pedagogen nämner att barnet ska kunna sitta still en längre stund får det oss att tänka på om de uppmärksammar det passiva barnet som kan sitta länge utan svårighet. Andra pedagoger nämner att koncentration innebär att klara av dessa tre moment. Vi kan även se att vissa pedagoger nämner hur viktig miljön kring barnen är, för att de ska kunna koncentrera sig.

4.2 Pedagogernas resonemang kring koncentrationssvårigheter

Koncentrationssvårigheter är när vi inte kan fokusera på det som vi för tillfället håller på med och det kan även innebära att bli avledd utav händelser som sker runt omkring en.

Svårt att kunna fokusera på sin uppgift. På ena eller andra sättet bli avbruten antingen av andra eller egna funderingar.

Att man inte kan vara fokuserad en längre stund utan om det händer något runt omkring störs man av det.

Det nämns att det kan bero på en splittring i barnens tankar som gör att de blir okoncentrerade och svårt att hålla sina tankar på en uppgift.

Det känns mer som en splittring. Att man är splittrad och har svårt att hålla sina tankar.

Koncentrationssvårigheter kan vara när barnet inte kan påbörja, genomföra och avsluta en uppgift och även när ett barn har svårigheter med att kunna sitta still en längre stund och ta del av information.

Svårigheter att göra något av det här att påbörja, genomföra, avsluta uppgiften.

En svårighet är ju när det inte bara fungerar att bara sitta rakt upp och ned och ta emot information.

Analys

Det vi kan se att pedagogerna benämner koncentrationssvårigheter kan vi koppla till primära koncentrationssvårigheter, där barnet blir splittrat i sina tankar vilket beror på en uppmärksamhetsstörning. Det kan även innebära att svårigheter med att påbörja, utföra och avsluta en uppgift utan att bli störd utav miljön runt barnet. En förklaring till koncentrationssvårigheter är att kunna sitta still en längre stund, även detta kan kopplas till att barnet har svårt att hitta en jämn aktivitetsnivå.

4.3 Vad utmärker barns koncentrationssvårigheter enligt pedagogerna

Det lyfts fram att pedagogerna kan uppmärksamma koncentrationssvårigheter hos barnen när de inte kan sitta still en längre stund. Pedagoger nämner att dessa barn kan störas av olika ljud vilket resulterar i att de byter aktivitet.

Man märker att de är okoncentrerade, kan inte sitta still. Har inte ro att sitta och pussla en längre stund.

Byter aktivitet ofta, man sitter inte en längre stund, utan en liten stund. Så det händer något längre bort och då släpper det man gör och måste gå och titta. Man har då glömt att man gjort något och är inne i en annan aktivitet.

Det kan även visa sig att barnet inte vet vad det ska göra eller att barnet tappar fokus och släpper blicken. De har även en förmåga att drömma sig bort och att avbryta.

Det märker man när de tappar fokus, när de släpper blicken, när de avbryter. När det är små ettor så är det ofta att de, ja det kan va att de drömmer sig bort att de bryter aktivitet att de går ifrån sin plats, att de gör andra saker pillar på pennan.

Barnen kan vara svåra att fånga i en planerad aktivitet, vilket kan bero på att pedagogen inte har utgått ifrån barnets intresse eller att det inte har en förståelse för uppgiften. Det kan även utmärka sig genom att det kan ta längre tid för barnet att utföra olika moment i aktiviteter i jämfört med andra barn.

Det kan ju vara om jag planerar någonting som jag ska göra med några barn och så har jag svårt att fånga det barnets intresse och uppmärksamhet. Eller att man kanske gör en sak en väldigt kort stund och sen vill man gå ifrån. Antingen är det att man inte är intresserad men det kan ju också vara att man har svårt att greppa vad det är vi ska göra.

Det märker man ganska fort, om det är några speciella uppgifter som ska genomföras, det går flera gånger utan att barnet kan utföra samma sak som de andra barnen gjort.

Analys

Det finns flera tecken på vad det innebär att ha primära koncentrationssvårigheter, som att barnet inte kan sitta still en längre stund vilket utmärker de barn som är överaktiva. De överaktiva barnen är de barn som har svårigheter med att hitta en passande aktivitetsnivå och är impulsiva. De kan även störas utav olika ljud, vilket kan innebära att de har en uppmärksamhetsstörning, och byter aktivitet ofta, vilket kan bero på att barnet är impulsivt. Vi ser även att pedagogerna nämner motoriska svårigheter som kan innefatta barnen med koncentrationssvårigheter. Motoriska svårigheter visar sig i att barnen har orolig fingermotorik, pratar och avbryter i både samtal och aktivitet. Det aktiva barnet lyfts fram mer än de passiva barnen och pedagogerna uppmärksammar oftast de aktiva barnen mer, då det är de som syns och hörs mer. De passiva barnen är de barn som har lätt för att drömma sig bort, hålla kvar fokus på en uppgift och kan vara svårt att få ögonkontakt med. Vi kan även se att de kan uppmärksamma barn i koncentrationssvårigheter genom de situationsbundna svårigheterna. Detta kan bero på att barnet inte har några erfarenheter kring ämnet eller att det inte finns en balans mellan kunnande och utmaning.

4.4 Pedagogernas resonemang kring diagnosers för- och nackdelar

De fördelar som pedagogerna uttrycker med en diagnos kan vara att barnet kan få den hjälp som barnet är i behov av, även om barnet inte behöver diagnos till det. Det kan även vara så att verksamheten och pedagogerna blir medvetna om hur de ska bemöta barnet och kan planera utifrån barnet. En annan fördel kan vara att barnet och omgivningen kan få en förståelse för den bakomliggande orsaken till barnets beteende.

I vissa fall tycker föräldrar det är skönt att få en diagnos på sånt de har oroat sig för, får klarhet.

Fördelar är att man få den hjälp man behöver, även om man inte behöver en diagnos för det.

Fördelen kan vara, i vissa situationer att det underlättar för hela familjen. Att dem kan sätta ord på någonting som gäller deras barn. Omgivningen har ibland svårt och förstå varför barnet gör som det gör. Nackdelen kan ju vara också att barnet blir sin diagnos.

Nackdelarna med att få en diagnos kan vara att barnen placeras i fack och föräldrarna kan känna sig utpekade. Det kan även bli en nackdel om föräldrarna inte anser att diagnosen stämmer in på deras barn. Barnet kan känna att den hjälp som erbjuds inte är till fördel för

dem och att barnet inte vill vara annorlunda. Det lyfts fram att en nackdel kan vara om en diagnos ställs för tidigt, då barnet är omoget, vilket kan leda till att det blir en felaktig diagnos.

Nackdelar barnet blir stämplat och blir placerat i ett fack.

Nackdelar kan kännas jobbigt både för barn och föräldrar att få en diagnos. Att känna sig utpekad.

Och nackdelar kan ju vara att föräldrar tycker inte alls att det stämmer överens.

Pedagoger menar att det verkligen är den sista utvägen och att pedagoger ska ha provat på många olika arbetssätt innan de funderar på om barnet behöver utredas för en diagnos.

Jag tycker att man ska göra så här, diagnos är något man ska få som sista utväg, om det behövs. Först tittar man på vad är behovet. Eller vad är svårigheten hos barnet. Och sen måste man prova olika saker för att hjälpa.

Analys

En del pedagoger ser diagnos som en fördel då personer i barnets omgivning får en förståelse för barnets beteende och hur pedagoger kan göra för att hjälpa dem på bästa sätt. Hjälpen som pedagogerna kan ge barnet kan vara att tänka på att förändra sitt förhållningssätt gentemot barnet. Det kan vara en lättnad för barnets föräldrar att få en förståelse för barnet och veta hur de ska förhålla sig till barnet. Nackdelarna med att få en diagnos är av delad mening från respondenterna. Några anser att det kan bli negativa följder som att barnet placeras i fack och kanske till och med lever upp till sin diagnos. Det kan även finnas personer i deras omgivning som kan peka ut föräldrarna och barnen. Det lyfts att det är den sista utvägen med att ställa en diagnos på barnet. Hon är den enda som nämner det som en sista utväg och att det finns många saker som kan göras innan barnet utreds.

4.5 Pedagogernas resonemang kring att bemöta barnen

De möjligheter pedagogerna nämner är att de kan arbeta med att skapa mindre barngrupper och en lugn miljö för barnet. De nämner att de kan se över och göra förändringar i personalens schema för att underlätta för barnets vistelse på förskolan och skolan.

Det brukar ta ett tag innan man uppmärksammar det och får ytterligare hjälp, vilket är väldigt svårt. Behöver man vara två pedagoger så kan man ändra schemat och jobba mer med större grupper vid andra tillfällen. Titta på rutiner.

Pedagoger nämner vikten av stödet från deras ledning och att pedagogerna har fått möjligheten att utveckla sina kunskaper som till exempel att gå på föreläsningar. En utav förskolorna har samarbete med specialpedagog och innan det ställs en diagnos har de samtal med både BUP⁷ och föräldrarna till barnet.

Jag tycker att vi är rätt så duktiga på den här skolan, på att möta dessa barnen för att vi är kompetenta, vi har bra stöd från specialpedagog och från ledning och vi är väldigt flexibla och vi har öppna dörrar det är inte så att ingen ska få se vad jag gör i mitt rum utan vi är positiva till synpunkter från varandra och diskuterar ofta och rådfrågar varandra.

Vi har vår specialpedagog. Vi har psykologerna som vi samarbetar med. Vi har även gått på föreläsningar.

[...]då är det föräldrar och vi och BUP och då redogör dem först då för diagnosen och vilka funktionsnedsättningar barnet då har. Sen pratar man om hur man jobbar och då är det ofta att vi får från BUP att vi har redan provat allting och vi jobbar redan efter det bästa för barnet. Och det känns jätte skönt att man får den bekräftelsen emellan åt, för det är väldigt mycket jobb som ligger bakom, för oss.

Om det finns någon personal som fungerar bättre med ett barn, försöker arbetslaget lösa så att den personen kan ge barnet den hjälp och stöttning som barnet behöver. Det nämns att pedagogerna vill göra mer för barnen i koncentrationssvårigheter men att tiden oftast inte räcker till, så mycket som det egentligen hade behövts.

⁷ BUP är en förkortning av Barn- och ungdomspsykiatri (www.ne.se)

Vi försöker ju så gott vi kan men tiden räcker ju inte alltid. Vi försöker göra det bästa vi kan.

Analys

Pedagogerna talar mycket om hur de som pedagoger ska planera sin verksamhet utefter barnet. Som att se på miljöns utformning och även de dagliga rutinerna i verksamheten. Vi tolkar det som att pedagogerna är positiva till att få möjligheter och stöttning av deras ledning när det gäller att utveckla sitt förhållningssätt. Det vi tycker att vi kan se utav detta är att pedagogerna försöker först med många olika lösningar för att hjälpa barnet. Till sist tar de hjälp av specialpedagog, psykolog och BUP. Däremot nämner en av pedagogerna att de vill hjälpa barnet så mycket mer än vad deras tid räcker till.

4.6 Pedagogiska metoder

En viktig metod som pedagogerna lyfter fram är att dela upp barnen i mindre grupper och vara nära och delta i barnens lek. Anledningen till detta är för att pedagogerna ska lösa konflikter tidigt och finnas där som ett stöd. De nämner även att pedagogen ska kolla över situationerna där barnen har svårigheter och stötta dem för att lösa problemet på bästa sätt. Pedagogerna talar om att använda sig av seriesamtal vid problemsituationen, där de ritar en serie av händelseförloppet. Tanken är att barnet ska få en möjlighet att se kopplingen mellan händelsen och resultatet av sitt eget agerande.

Nä asså vi försöker ge det ett barn som behöver lugn och ro ja då försöker vi få det i största möjliga mån, är det ett barn som behöver vara i en liten grupp ja då försöker vi med det. Sen får man ju testa sig fram, för jag tror inte att det bara finns en metod som fungerar rakt över utan det är ju utifrån barnet, man får ju testa sig fram.

Vi tittar över de situationer där barnet har svårt, försöker lösa dem på bästa sätt. Vi ritar när det händer saker något vi ritar seriesamtal, man kan vi gör sociala berättelser. Med saker man uppmärksammat är svårigheter. Stötta i de svåra situationerna.

Pedagogerna nämner att de använder sig av bildschema på hur barnets dag kommer att se ut för att barnet ska vara förberett på vad som kommer att ske under dagen. Istället för att göra ett bildschema, så berättar pedagoger muntligt för barnet hur och vad de ska göra under dagen. Hon lyfter att det är viktigt att inte endast berätta det för det enskilda barnet, utan att berätta för hela gruppen så hon inte pekar ut enstaka barn.

Berättar mycket, till exempel om vi nu ska ha påsklunch idag, man kanske pratar med just dem barnen eller pratar med hela den gruppen för att inte peka ut just det barnet.

Pedagoger lyfter fram en metod som heter Repuls, som används till barn i koncentrationssvårigheter. Metoden går ut på att använda sig utav en triangel, där barnet ska gå från händelse till tanke och vidare till hur barnet kan lösa händelsen. Barnen får små kort som de kan ha i fickan så att, vid en händelse kan de plocka fram korten och tänka på hur de ska kunna lösa en situation.

Repuls. Som är en metod för just dem barn som har koncentrationssvårigheter. Där man jobbar mycket i triangelfrom. Att man ska gå från händelse till tanke, nä nu får vi se här. Oftast så är det ju någonting som händer och så gör man, men då är tanken att man ska gå från händelsen upp till tanken och fundera hur löser jag nu den här situationen.

För att barnen ska kunna hålla sig koncentrerade, kan de behöva använda sig av hörselkåpor och lyssna på musik En del kanske behöver ha någonting att klämma på för att kunna koncentrera sig bättre. Som pedagog ska man stötta i svåra situationer och att använda sig utav språket, det vill säga kommunikationen, för att skapa ett bra samspel mellan pedagog och barn. Det kan även vara så att barnet inte kan sitta en längre stund med en uppgift och därför kan de få möjligheten att använda sig av ett redskap som heter timstock. Detta är en liten dosa där det finns fyra lampor som visar fyra olika färger. En lampa kan betyda fem minuter och när den lampan har släcks så skaffar sig barnet en tidsuppfattning. Eftersom barn i koncentrationssvårigheter har svårt med sin tidsuppfattning kan detta vara till stor hjälp.

En del behöver kanske ha någonting i öronen, hörselkåpor och en del behöver musik i öronen. Asså man får ju hela tiden hitta någon lösning. En del behöver klämma på någonting, för att kunna fokusera.

Asså vi kan ju anpassa. Vi får ju anpassa undervisningen efter dem barnen, alltså individualisera den. För de kanske bara kan jobba en liten stund, med det. Och då finns där ju hjälpmedel man kan ha som timstock, är ju rätt så bra den trycker man in tiden på.

Analys

Här kan vi se att pedagogerna lyfter fram vikten av barnets miljö och att de arbetar för att få en lugn miljö. Något som pedagogerna arbetar för är att hitta olika hjälpmedel till barnen som kan underlätta barnens vardag. Det kan vara att ha bildschema, seriesamtal och även att pedagogerna berättar i förebyggande syfte vad som kommer att hända under dagen. Kommunikationen, mellan pedagog och barn, och stöttning från pedagoger i olika situationer är viktiga delar för att samspelet ska fungera. Det nämns även att de ska se vilka svårigheter barnet har för att sedan kunna arbeta mer med dessa och hitta en lösning som kan hjälpa barnet. En pedagogisk metod som nämns är Repuls, vilket kan hjälpa barnet att arbeta med svårigheter att utföra någonting impulsivt, utan att försöka arbeta med att tänka igenom det först. Det finns hjälpmedel som musik, hörselkåpor och avskilda rum som kan skapa en lugn miljö till barnet, så barnet inte blir okoncentrerat. Det finns även en metod som heter timstock där barnen får hjälp med svårigheter inom sin tidsuppfattning.

4.7 Pedagogernas förhållningssätt

Något som pedagogerna lyfter fram är att det är viktigt att anpassa och planera den fysiska miljö så att barnen kan få tillgång till platser där de kan dra sig undan och fundera. Det är även viktigt att ha en tydlig struktur på dagen och att pedagogerna kan vara konsekventa. En annan viktig del som en pedagog nämner är att hitta barnets intresse, att hitta en morot som kan intressera och motivera barnet.

Alla barn kan med rätt hjälp utefter sina förmågor nå målen på något vis. Eller i alla fall komma väldigt, väldigt nära. Så länge dem har någon som tror på en, som finns där för dem och som stöttar och peppar, men det gäller ju att hitta den rätta lilla moroten för att få just det barnet och vara intresserad.

Det är även viktigt att som pedagog medverka i deras aktiviteter och kunna leda dem till att slutföra en aktivitet, vilket kan vara svårt eftersom det förekommer många andra händelser under dagen och personalen räcker oftast inte till. Pedagogerna lyfter att de ofta vill göra mer och kunna sitta ner med ett barn, men det är svårt då varken tid eller personal räcker till.

Det man skulle vilja göra är att sitta ner med ett barn. Det går inte plocka en personal ur barngruppen för att ta hand om det barnet.

De vill även få mer kompetens inom de områden som behövs för att genomföra och planera sin verksamhet på ett bättre sätt.

Man vill läsa in sig mera på vad man behöver, få tid att planera verksamheten så att man kan genomföra på ett bättre sätt.

Föräldrakontakten lyfts som en viktig del i att pedagogerna ska få en bra inblick i hur barnet är hemma och hur de ska kunna göra skolmiljön till det bästa för barnet. Det är även viktigt att diskutera i arbetslaget så att alla har ett gemensamt förhållningssätt i verksamheten och anpassa undervisningen utifrån barnets behov.

Vi försöker ju ha en tät dialog med föräldrarna till det barnet som det gäller. Vi försöker ta reda på så mycket som möjligt hur barnet fungerar hemma och om de har några speciella tips och knep om hur det fungerar bäst.

Många diskussioner med hela arbetslaget så att man håller samma riktning, för man ska ju underlätta inte göra saker krångligare.

Det gäller bara att inte ge upp, för alla barn har rätt till det stöd som de behöver.

För vi måste ju, alla barn har ju rätt till rätt hjälp. Det är ju vårt yrke att hjälpa alla. Alla ska ha en positiv skolgång, känna glädje och trivas i skolan. Så att vi har skyldighet att göra allt asså.

Analys

I likhet med de pedagogiska metoder som nämns är det viktigt som pedagog att anpassa miljön utifrån barnets behov. Pedagogerna nämner vikten av att pedagogerna ska hitta ett gemensamt förhållningssätt i arbetslaget för att hitta vad som är bäst för barnet. Föräldrakontakten är också viktigt för att se vad som fungerar för barnet hemma, så att pedagogerna kan få tips och stöttning i att bemöta barnet utifrån deras förutsättningar. Eftersom de som arbetar i skolan har skyldighet att göra skolgången så lustfylld och glädjande som möjligt så menar pedagogerna att det alltid finns någonting som de kan göra.

5 DISKUSSION

Diskussionskapitlet inleds med en metoddiskussion där vi diskuterar vårt val av metod och hur vi anser att valet av metod har påverkat resultatet i vår studie. Efter detta kommer vi att diskutera resultat och analys i förhållande till teorier och litteratur. Resultatdiskussionen kommer att kategoriseras utifrån våra frågeställningar och föras utifrån studiens syfte som är hur pedagoger resonerar kring bemötandets betydelse av barn i koncentrationssvårigheter.

5.1 Metoddiskussion

Vi valde att inte göra en pilotstudie då vi ansåg att tiden inte räckte till, men nu i efterhand hade vi önskat att vi hade haft tid att utföra den. Anledningen till detta är att när vi genomförde intervjuerna förekom det två frågor som respondenterna tolkade att de gav liknande svar på. Det förekom även ett svårtolkat begrepp, vilket är uppmärksammat, i en utav dessa frågor. Det räckte att vi ställde frågan en gång till, utan att förklara begreppet för respondenterna så fick vi svar på frågan. Hade vi genomfört en pilotstudie innan hade vi haft möjlighet att lägga märke till detta innan intervjutillfällena och haft möjlighet att formulera om frågorna.

5.2 Resultatdiskussion

I detta kapitel gör vi en sammanfattning av vår studies resultat, där vi kopplar till såväl våra tankar och till litteraturen.

5.2.1 Koncentration och koncentrationssvårigheter

Tolkning av koncentration är att inte bli distraherad av händelser som sker runt omkring en, under en aktivitet. Det vi kan se i vår studie, är att majoriteten av pedagogerna definierar koncentration i likhet med vår litteratur. Vikten av att hålla fokus och att kunna påbörja, genomföra och avsluta en uppgift vilket vi kan koppla till Kadesjö (2007) och Duvner (1997). Däremot så nämns det att koncentration är att kunna sitta still en längre stund. Det får oss att fundera över hur pedagoger uppmärksammar passiva barn. Att kunna sitta still en längre stund behöver inte vara en svårighet för de passiva barnen i koncentrationssvårigheter, eftersom dessa barn redan är motoriskt lugna. Även Kadesjö (a.a.) nämner att det finns risker att pedagoger inte uppmärksammar dessa barn då de är väldigt lugna. Vi frågar oss om pedagogerna inte ser passiviteten som tecken på koncentrationssvårigheter. Då de överaktiva barnen är motoriskt aktiva och syns och hörs mer. För de passiva barnen kan deras svårigheter

uppmärksammas så sent, att de kommer långt efter i skolarbetet, eftersom dessa barn inte syns lika mycket som de överaktiva. De får oss att tänka på Fernells m.fl.(2011) artikel, ”Idag har vi inte en skola för alla”, där hon tar upp, att pedagoger inte ser till barnets svårigheter utan tar för givet att barnet kan bara det vill. Enligt våra egna erfarenheter, från vår skolgång, så finns där en risk med att inte vara lyhörd för barnet, som kan resultera i att barnets behov och förutsättningar kommer i skymundan. Vi anser att det är viktigt att barnen får den hjälp och stöttning som de behöver i tid. Annars kan det leda till att barnet tappar motivationen till att vara delaktig i skolan. Att bli nekad hjälp kan resultera i att barnet tappar förtroendet för samhället, som för lärare, enligt våra tankar. En annan tanke som dyker upp hos oss är hur barnet kommer att klara sig i arbetslivet framöver, om skolgången inte fullföljts? Hur kommer vårt samhälle att utvecklas om det är många barn som får den erfarenheten av skolan?

Koncentrationssvårigheter för oss är att inte kunna fokusera en längre stund, då det förekommer både yttre och inre störningar som påverkar negativt. Medan det innebär, enligt vissa pedagoger, att inte ha förmågan att koncentrera sig på sin uppgift, vilket vi kan koppla till Duvner (1997). Pedagogerna menar att det kan vara svårt att fånga barnets intresse eller uppmärksamhet vid ett planerat tillfälle, vilket vi kan koppla till de situationsbundna koncentrationssvårigheterna. Ytterligare en orsak kan vara att barnet inte har några tidigare erfarenheter och förståelser kring det väsentliga området, vilket vi kan koppla till Kadesjö (2007). Pedagogerna lyfter fram inget om att det finns tre typer av koncentrationssvårigheter, vilka består av primär-, sekundär- och situationsbundna svårigheter. I vårt resultat kan vi urskilja tecken på dessa tre begrepp, fast att pedagogerna inte nämner de specifika definitionerna på koncentrationssvårighet. I frågan som berör hur pedagogerna uppmärksammar koncentrationssvårigheter lyfter pedagogerna fram att barnet inte kan sitta still en längre stund eller att vara splittrat. Detta kan vi koppla till de primära koncentrationssvårigheterna. Något som vi inte kan tyda i vårt resultat är det som berör de sekundära koncentrationssvårigheterna, vilket kan innebära att barnet har tillfälliga svårigheter på grund av sin närmiljö. Den sekundära koncentrationssvårigheten är någonting som kan försvinna om det som påverkar barnet negativt också försvinner.

Något som även under koncentrationssvårigheter nämns av pedagogerna är att barnet inte kan sitta still en längre stund. När ett barn har uppmärksamhetsstörningar och har problem med att hitta en lagom aktivitetsnivå får de svårt att sitta still, vilket vi kopplar till Gillberg (2005). Men vi menar att det inte behöver bero på att barnet har uppmärksamhetsstörningar utan det

kan bero på andra orsaker som till exempel att barnet inte har tidigare erfarenheter eller intresse för just denna aktivitet, vilket även Olsson & Olsson (2007) poängterar. Genom detta vill vi lyfta att det kan vara viktigt att se vilka förkunskaper barnet har för att kunna möta barnet utifrån deras förutsättningar.

5.2.2 För- och nackdelar med diagnos

Som vi tolkar det så lyfter några pedagoger fram att en diagnos kan vara en fördel för barnet och deras närstående, för att få en förståelse för barnets bakomliggande beteende, vilket även Gillberg (2005) poängterar. En pedagog nämner att det kan underlätta för familjen och barnets närstående om de kan få en förklaring till barnets svårigheter. Vi tolkar det som att det underlättar för familj och närstående, när barnet fått en diagnos för att hjälpa och stötta barnet efter deras behov, så att barnet får en lättare vardag.

Däremot lyfter vissa pedagoger att det kan vara till en nackdel att få en ställd diagnos för barnet. Då det kan få en stämpel och placeras i fack och de nämns enbart som deras diagnos. Det kan även vara så att barnet inte vill känna sig annorlunda. Kärfve (2000) är emot att barn ska få en diagnos, då det kan handikappförklara barnet. Pedagogerna menar att en nackdel med att få en diagnos tidigt i livet är att det kan innebära att barnet får en felaktig diagnos på grund av omognad.

Vi kan se både för- och nackdelar med att få en diagnos. Fördelen kan vara att barnet kan få den hjälp som behövs och få svar på sitt eget beteende eller varför de misslyckas. Vår syn på nackdelar kan vara att barnet får en stämpel som varar hela livet och kan få svårigheter med samspelet, då medmänniskorna bara ser en diagnos. En pedagog anser, precis som Kärfve (2000), att det inte krävs en diagnos för att få någon hjälp i skolan, vilket vi även kan läsa i styrdokumentet (Läraryrket, 2008), att alla barn ska ha rätt till hjälp oberoende diagnos. En annan nackdel som framkommer är att när barnet blir vuxen och ska söka jobb och kanske bor i ett litet samhälle där alla är medvetna om ens diagnos, kan det leda till svårigheter med att få jobb.

5.2.3 Pedagogiska metoder och förhållningssätt

Inom pedagogiska metoder så anser vi att det är viktigt att se till varje barns behov och planera verksamheten utifrån detta. Vi tycker det är viktigt att ha regler och rutiner i verksamheten så att barnet känner trygghet. Däremot kan barn i koncentrationssvårigheter ha

svårt att följa regler därför är det viktigt att vuxna hjälper och stöttar barnen, enligt Kadesjö (2007). Detta är förebyggande så att barnen kan vara med sina kompisar i deras lekar, där det är viktigt att följa regler. Om barnen inte kan följa regler i sin omgivning blir omgivningen oftast besviknen på att de inte kan leva upp till förväntningarna. I vår undersökning har vi inte fått fram att respondenterna antyder hur viktigt det är med regler. Enligt Juul (2005) är det viktigt att tillsammans med barnen skriva ihop regler som ska gälla och vad som händer om de inte följs. I likhet med Jakobsson (2002) och Juul (a.a.) så lyfter pedagoger fram betydelsen av att använda sig av bildschema i verksamheten. Anledningen till detta är för att barnen ska veta vad som händer under dagen och känna sig trygga. Här kan vi se att pedagogerna utgår ifrån det sociokulturella perspektivet. Att använda sig av verktyg, som till exempel bildschema är viktigt för att förstå sin omvärld. Även att man som pedagog ska stötta och att använda sig av språket för att bygga ett bra samspel, som i sin tur leder till utveckling och lärande, vilket vi kan koppla till våra respondenter och Strandberg (2006). En annan viktig aspekt utifrån språket är att genom samtal delas erfarenheter och vi får kunskaper av varandra, vilket vi kan hänvisa till Säljö (2008).

Vi kan se en stor betydelse av att vi i våra verksamheter ska ha mindre barngrupper. Både forskare (Kadesjö, 2007; Juul, 2005) och pedagoger lyfter fram att detta är viktigt då barn ska kunna få lugn och ro, så att de kan koncentrera sig. Då det förekommer klasser som är relativt stora, kan barn i koncentrationssvårigheter, få svårt med att inte bli distraherade. Detta kan vi som pedagoger hjälpa dem med genom att till exempel ge barnen hörselkåpor, lugn musik, tillgång till ett rum där barnet kan dra sig undan för att få lugn och ro. I det sociokulturella perspektivet nämns vikten av att ha tillgång till olika rum, där barnen kan dra sig undan för att bearbeta ett inre prat med sig själv om vad som barnet har upplevt. Detta nämner såväl pedagoger som forskaren Juul (a.a.). Med stora barngrupper ökar koncentrationssvårigheterna hos barn och kan vi som pedagoger förebygga detta så krävs det planering och ett gemensamt förhållningssätt i arbetslaget. Vi tycker att det är viktigt att vi är nära och stöttar barnen för att öka deras självkänsla att klara av de aktiviteter/uppgifter barnet har svårt för, vilket Juul (a.a.) och pedagoger nämner vikten av. Däremot nämner pedagogerna ingenting om att planera för att undvika en stökig miljö som till exempel en överfylld anslagstavla eller spridda leksaker. I likhet med Juul (a.a.) anser vi att det är viktigt att tänka på hur miljön kring barnen ser ut. I skolan kan pedagoger tänka på att ge de andra eleverna tillgång till radergummi, pennor och pennvässare, för att de barn som har koncentrationssvårigheter inte ska distraheras av de andra barnen när de går rundor i klassrummet. Pedagogen kan även sätta barnet nära sig, för

att barnet ska känna sig tryggt och få lättare att koncentrera sig, vilket pedagogerna lyfter fram men som de anser sig ha för lite tid och personal till. Efter vår verksamhetsförlagda utbildning har vi uppmärksammat att pedagoger behöver mer tid för varje barn, då det hade varit lättare att utgå ifrån varje barn i planeringen. Barnet bör inte få för svåra uppgifter för att det ska bli en bra balans mellan kunnande och utmaning. Allt för krävande uppgifter kan leda till koncentrationssvårigheter, vilket även Asker (2011) lyfter fram. Om verksamheterna idag hade haft mer tid och mer personal, hade de haft större möjligheter att ta sig tid till det enskilda barnet, utifrån vår tolkning. Mer tid och mer personal anser vi ska kunna gynna barn med koncentrationssvårigheter, så att miljön kring barnet blir mer anpassat utifrån barnets/barnens behov, vilket vi tolkar som att det hade minskat barnens koncentrationssvårigheter.

5.2.4 Bemötandets betydelse av barn i koncentrationssvårigheter

Av vår studie har vi fått en större förståelse för betydelsen av pedagogers bemötande av barn i verksamheten. Vi anser att bemötandet påverkar väldigt mycket barnets hälsa, utveckling och lärande, vilket vi kan hänvisa till Bygdesson-Larsson (2010). Enligt oss, anser vi att pedagoger bör tänka på hur de bemöter barnen. Våra respondenter lyfter fram vikten av att planera verksamheten utifrån barnet. Genom att bygga planeringen utifrån barnen är det viktigt att ta vara på barnets intresse och nyfikenhet, som vi kan koppla till Kadesjö (2007). Om man planerar utifrån barnets intresse och erfarenheter så håller sig barnen motiverade att fortsätta med uppgiften, då har barnet en förförståelse för uppgiften. Precis som Juul (2005) så anser vi att det är viktigt att pedagoger kan få barnen intresserade och motiverade för att lärandet ska vara lustfyllt, vilket även Lpfö 98 lyfter fram. Duvner (1997) menar att en annan viktig del i planeringen är att utgå och anpassas utifrån barnens förmågor, så att uppgifterna inte blir för avancerade för barnet som då tappar barnet intresset, vilket kan leda till att barnet får koncentrationssvårigheter. Även här lyfter respondenterna fram att deras tid inte räcker till men de säger att de gör vad de kan. Vi funderar över hur det kommer att bli framöver om det blir större barngrupper och mindre personal, vilket i sin tur leder till att pedagogerna får ännu mindre tid till barnen. Hur ska vi som pedagoger ha tid att bemöta alla barn på bästa möjliga sätt när vi inte har rätt förutsättningar för det. Hur ska vi då kunna skapa en skola för alla?

5.3 Studiens tillämplighet

När vi har arbetat med denna studie har vi lärt oss att det finns flera typer av koncentrationssvårigheter. Som de primära, sekundära och situationsbundna koncentrationssvårigheter. Genom detta har vi blivit medvetna om vad som kännetecknar dessa och vilket gör att såväl vi som andra pedagoger kan uppmärksamma dessa i tidigt stadium. Detta kan ha en positiv inverkan då det kan skapas bättre förutsättningar i samhället för både pedagoger och barn ute i verksamheterna. Vi har fått kunskap om att miljön, pedagogens förhållningssätt och bemötande har betydelse för barn i koncentrationssvårigheter. I studien har vi tagit till oss de pedagogiska metoder som respondenterna har lyft fram i intervjuerna och det som vi har läst i litteraturen. Därmed anser vi som blivande pedagoger att det är viktigt att tänka på att planera miljön efter barnens behov och att ta tillvara på de pedagogiska metoder som finns för att underlätta barnens vardag. Vi har även lärt oss att det är viktigt att vara uppmärksam på vilka svårigheter barnet har och stötta barnet att övervinna svårigheterna. Det är viktigt att stötta för att stärka barnets självkänsla för att barnet ska känna sig motiverad att utmana sina svårigheter och uppnå framgång.

6 AVSLUTANDE KOMMENTARER

I detta kapitel kommer vi att delge vilka slutsatser vår studie har kommit fram till och vi kommer ge förslag till vidare forskning.

6.1 Slutsats

Vi anser att vi har fått svar på vårt syfte, problemformulering och våra frågeställningar. Utifrån vår studie så är vår slutsats att pedagoger kan bemöta barn i koncentrationssvårigheter på varierande sätt. Det är viktigt att bemöta barn i koncentrationssvårigheter på ett individualiserat sätt, men att tiden oftast inte räcker till. Miljön är en viktig faktor som kan påverka barnet både negativt och positivt. Genom att som pedagog planera såväl miljö som pedagogiska metoder utefter barnets behov, kan det underlätta barnets utveckling och lärande.

En annan slutsats som vi kan dra utifrån vår studie är att pedagoger vill arbeta för att skapa en förskola/skola som utgår ifrån varje barn. Alltså att skapa en skola för alla, men vi är tveksamma över det när tiden inte räcker till. Vår slutsats är att pedagoger har viljan till att skapa en skola för alla, men de har inte möjlighet till det som det ser ut idag. Ur ett framtidsperspektiv där det talas om att det ska bli större barngrupper och färre personal, vilket enligt våra tankar leder till ännu mindre tid för varje enskild individ som kan leda till fler barn i koncentrationssvårigheter.

6.2 Förslag till vidare forskning

Det som väcker ett stort intresse för oss efter denna studie är att undersöka om förskola/skola utifrån läroplanerna når de strävansmål och uppnåendemål som ska bilda en skola för alla. Ger verksamheter det stöd och stimulans till de barn som är i behov av det? Finns det olika metoder inom olika pedagogiska inriktningar, som till exempel Ur och skur och Reggio Emilia? Om det inom olika pedagogiska inriktningar i förskolan, finns skillnader i omfattning av barn som är i koncentrationssvårigheter. Skiljer det sig i koncentrationssvårigheter mellan olika avdelningar, som till exempel 1-5 år och syskonavdelningar? En annan fråga vi tänkt på är Hur resonerar barnen kring deras ställda diagnos?

REFERENSLISTA

Asker, Anna (2011). "Diagnos för vem – skolan eller eleven?". *Svenska Dagbladet*. (Elektronisk). Tillgänglig på Internet; <http://www.svd.se> [läst 2011-05-16].

Berglund, Lars (2000). Koncentrationssvårigheter - strukturaspekter och åtgärdsperspektiv. *Pedagogisk forskning*. 5, (1), 10-29.

Bygdeson-Larsson, Kerstin (2010). "Vi började se barnen och deras samspel på ett nytt sätt ": Utveckling av samspelsdimensionen i förskolan med hjälp av Pedagogisk processreflektion. Avhandling. Umeå: Umeå Universitet.

Denscombe, Martyn (2000). *Forskningshandboken- för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Drugli, May Britt (2003). *Barn som vi bekymrar oss om*. Stockholm: Liber.

Duvner, Tore (1997). *Impulsivitet överaktivitet koncentrationssvårigheter*. Stockholm: Liber.

Fernell, Elisabeth, Landgren, Magnus, Flink, Birgitta, Svensson, Leif, & Höglund, Carina (2011). "Idag har vi en skola för alla". *Svenska Dagbladet*. (Elektronisk). Tillgänglig på Internet: <http://www.svd.se> [läst 2011-05-02].

Gillberg, Christopher (2005). *Ett barn i varje klass om ADHD och DAMP*. Stockholm: Cura bokförlag och utbildning AB.

Hjärne, Eva & Säljö, Roger (2008). *Att platsa i en skola för alla. Elevhälsa och förhandling om normalitet i den svenska skolan. Med samtalsguide*. Stockholm: Nordstedts akademiska förlag.

Jakobsson, Inga- Lill (2002). *Diagnos i skolan. En studie för skolsituationer för elever med syndromdiagnos*. Göteborgs universitet.

Juul, Kirsten (2005). *Barn med uppmärksamhetsstörningar*. Lund: Studentlitteratur.

- Kadesjö, Björn (2007). *Barn i koncentrationssvårigheter*. 2uppl. Stockholm; Liber.
- Kinge, Emilie (2000). *Empati hos vuxna som möter barn med särskilda behov*. Lund: Studentlitteratur.
- Klingberg, Torkel (2007). *Den översvämmade hjärnan. En bok om arbetsminne, IQ och den stigande informationsfloden*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Kärfve, Eva (2000). *Hjärnspöken – DAMP och hotet mot folkhälsan*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.
- Lutz, Kristian (2006). *Konstruktionen av det avvikande förskolebarnet*. Malmö: Holmbergs.
- Läraryrket (2008). *Lärarens handbok - läroplaner, skollag, diskrimineringslag, yrkesetiska principer, FN:s barnkonvention* (sjunde upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Läroplan för förskolan Lpfö 98: reviderad 2010. (2010). Stockholm: Skolverket. (Elektronisk). Tillgänglig på Internet: www.skolverket.se [läst 2011-04-04].
- Läroplan för förskolan Lpfö 98. (2006). Stockholm: Skolverket. (Elektronisk). Tillgänglig på Internet: www.skolverket.se [läst 2011-04-14].
- NE Online (2011). Nationalencyklopedin AB. (Uppslagsord: "ADHD". "arbetsminne", "BUP", "DAMP", "kognitiv", "MBD", "posttraumatiskt", "socialpsykologi"). Tillgänglig på Internet: www.ne.se [läst 2011-05-23].
- Ogden, Terje. (2001). Beteendestörningar hos barn och ungdomar. I Asmervik, S, Ogden, T & Rygvold, A-L (Red.), *Barn med behov av särskilt stöd*. (s.84-124). Lund: Studentlitteratur.
- SFS 2010:800. *Nya skollagen* (Elektronisk). Tillgänglig på Internet: <http://www.riksdagen.se> [läst 2011-04-25].

Svenska Uneskorådet (2001). Salamancadeklarationen Nr1. (Elektronisk). Tillgänglig på Internet: <http://www.unesco.se> [läst 2001-05-02].

Olsson, Britt-Inger & Olsson, Kurt (2007). *Att se möjligheter i svårigheter*. Lund: Studentlitteratur.

Palla, Linda (2009). En förskola för alla: Tre artiklar om förskola och (special) pedagogik. *Specialpedagogiska rapporter och notiser från högskolan Kristianstad*, 3, 3-9.

Patel, Runa & Davidsson, Bo (1994). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Strandberg, Leif (2006). *Vygotskij i praktiken. Bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Nordstedts.

Säljö, Roger (2008). *Lärande i praktiken - Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Nordstedts akademiska förlag.

Tufvesson, Catrin (2007). *Concentration Diffuculties in the School Environment – with focus on children with ADHD, Autism and Down´s syndrome*. Lund: Lund's Universitet.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. (Elektronisk). Tillgänglig på Internet: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> [läst 2011-05-03].

Bilaga 1

Vårt Missiv brev

Hej!

Vi heter Sandra Lindelöf och Diana Rosenqvist vi studerar på Kristianstad högskola, sista terminen på lärarutbildningen. Vi är blivande förskollärare och har läst inriktning lek, utveckling och lärande som inriktar sig till barn mellan 0-6 år. Vi vill börja med att tacka er för att ni tog er tid att vara med på vår undersökning som handlar om barn med koncentrationssvårigheter.

Syftet med vår undersökning är att få ta del av ert synsätt kring hur man som pedagog bör bemöta barn i koncentrationssvårigheter inom verksamheten.

Metoden vi kommer att använda oss av är att spela in intervjun med hjälp av en mp3 spelare.

Vi utgår ifrån de fyra huvudkraven som finns i forskningsetiska principer. Dessa fyra huvudkrav är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet, nyttjandekravet och innebär följande:

Informationskravet innebär att det är viktigt att ni får veta om vad vi har för syfte med intervjun. I vårt examensarbete som vi skriver nu, handlar om barn med koncentrationssvårigheter och vi vill få kunskap om hur pedagoger i verksamheterna anser att de ska bemöta barn med koncentrationssvårigheter. Syftet med vårt arbete är att vi ska få en mer kunskap om hur vi kan bemöta barn i koncentrationssvårigheter i vårt blivande yrkesroll.

Samtyckeskravet innebär att ni som deltar i studien har rätt att avbryta medverkan när ni vill.

Konfidentialitetskravet innebär att ni är anonyma och allt som framkommer i intervjun kommer inte att föras vidare till obehöriga. Endast lärare och studenter kommer att kunna ta del insamlade materialet.

Nyttjandekravet innebär att det material vi samlar in från er kommer enbart att användas som forskningsmaterial. Efter vår examination kommer vi att radera materialet.

Tack för att ni hjälpte oss på vägen.
Med vänliga hälsningar

Sandra Lindelöf
Diana Rosenqvist

Bilaga 2

Våra Intervjufrågor

1. Vilken utbildning har du?
2. Hur länge har ni arbetat i verksamheten?
3. Vad innebär koncentration för dig?
4. Vad innebär koncentrationssvårigheter för dig?
5. Hur uppmärksammar ni att ett barn har koncentrationssvårigheter?
6. Vilka för- och nackdelar ser ni med att få en diagnos?
7. Vilka möjligheter har ni i verksamheten att möta dessa barn?
8. Har ni några pedagogiska metoder om hur man kan bemöta dessa barn?
9. Hur kan ni förhålla er till barn med koncentrationssvårigheter, vad kan ni göra och inte göra?